

SLOVENSKA vestnik

Letnik XVIII.

Celovec, petek, 22. november 1963

Štev. 47 (1122)

Ljubeljski predor izročen prometu:

Primer sožitja in sodelovanja

ki predstavlja lep prispevek
k nadaljnji poglobitvi dobrih sosedskih odnosov

V okviru prirske slavnosti je bil prejšnji petek novozgrajeni Ljubeljski predor začasno izročen svojemu namenu, medtem ko bo uradna otvoritev 1. julija prihodnjega leta, ko bodo gradbena dela zaključena tudi na avstrijski strani. Slišati je bilo, da se bosta uradne otvoritve udeležila tudi najvišja predstavnik obeh držav — zvezni prezident Schürf in predsednik republike Tito.

Svečanega akta ob začetni izročitvi predora svojemu namenu so se udeležili visoki predstavniki Koroške in Slovenije: na koroški strani namestnik deželnega glavarja ing. Truppe, deželni gradbeni direktor dvorní svetnik dr. Schmidt in drugi zastopniki javnega življenja, s slovenske strani pa med drugimi tudi člana izvršnega sveta SR Slovenije Žokalj (minister za promet) in Kadunec (minister za notranje zadeve). Navzoča pa sta bila tudi avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Karl Newole ter jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Franc Pirkovič v spremstvu vicekonzula Branka Čopa.

Otvoritvena slavnost je bila na „meji“ med obema državama, v sredini predora, kateri je bil tako na koroški kot tudi na slovenski strani okrašen z zastavami obeh držav. Po slovesnosti pa so slavnostne goste na obeh straneh predora pozdravila dekleta v narodnih nošah.

Čeprav je bila otvoritev predora tokrat le provizorčna (na koroški strani je šlo to celo tako daleč, da zastopnikov tiska na slavnost sploh niso vabilili), je potekala v prirščnem vzdušju in je izražala željo, da bi nova prometna zveza uspešno pripevala k nadaljnjemu poglobljanju dobrososedskih odnosov med obema državama. Slavnostna govornika — namestnik deželnega glavarja ing. Truppe in član izvršnega odbora SRS Kadunec — sta to posebej poudarila in zlasti počastila spomin prvih graditeljev predora, pripadnikov raznih narodnosti, ki so začeli graditi predor kot zaporniki koncentracijskega taborišča Mauthausen.

Gospodarski in turistični pa tudi politični pomen tega predora je tako očiten, da o njem res ni treba podrobneje govoriti — je bilo poudarjeno v govorih — pač pa je treba posebej poudariti konkretni primer sožitja in neposrednega sodelovanja med obema državama, ki ga je zahtevala gradnja tega objekta. Tesno sodelovanje pri gradnji predora prstavlja namreč lep prispevek k nadaljnji poglobitvi dobrih sosedskih odnosov med obema prijateljskima republikama in tu živječimi narodi. Poleg tega pa nova prometna zveza ne bo koristila le Avstriji in Jugoslaviji, temveč vsem evropskim državam in narodom. Zato je iskrena želja obeh strani, da bi ta predor vedno služil le miroljubnim namenom.

Oba govornika sta ob tej priložnosti naglasila tudi zgledno sodelovanje avstrijskih in jugoslovanskih strokovnjakov ter podjetij, ki so gradila predor. Namestnik deželnega glavarja Truppe pa je še posebej izrazil pre-

pričanje, da se bo na cesti skozi Ljubeljski predor razvil močan promet in se zato Koroška ne boji, da bi zgubila turiste. S tem je zavrnil mnenje vseh tistih, tudi v lastni stranki, ki v zadnjih letih niso kazali razumevanja za to ugodno prometno zvezo.

Od zadnjega petka naprej se skozi novi cestni preror pod Ljubeljem razvija nenavadno živahen promet, ki je prvi višek dosegel že kratko po otvoritveni slavnosti. V soboto in nedeljo je šlo namreč skozi predor toliko potnikov, da so morali obmejni organi tako na avstrijski kot tudi na jugoslovanski strani „zatisniti oči“ in jih pustiti čez mejo, ne da bi pregledovali potne liste. Tudi to je odgovor tistim, ki bi radi postavljali železne zaves in pregrade med narode, kateri hočejo živeti v prijateljstvu in dobrem sosedstvu!

Zahodna Nemčija „odkriva“ vzhodne države

Še ni dolgo tega, ko je moral dolgoletni zahodnonemški kancler prepustiti vodstvo vlade sedanjemu kanclerju Erhardu, vendar se že kažejo prvi znaki novega »političnega kurza« v Zahodni Nemčiji. V nasprotju s stališčem Adenauerja, ki se je trmasto upiral vsakemu poskusu izboljšanja odnosov do vzhodnih držav, je Erhardova vlada v razmeroma kratkem času že konkretno začela uvajati bolj prožno politiko tudi napram Vzhodu in je med drugim privolila v izmenjavo trgovinskih misij s Poljsko, Romunijo in Madžarsko. Pred dnevi pa je podpredsednik zahodnonemškega parlamenta Dehler bival na obisku na Češkoslovaškem, kjer je vodil razgovore z vo-

Koalicijsko ozračje se je spet izboljšalo

Na raznih kongresih in zborovanjih, na katerih govorijo visoki predstavniki ene ali druge vladne stranke, je sicer še vedno slišati precej ostre medsebojne obtožbe, vendar se je ozračje v vladni koaliciji zadnje čase spet nekoliko izboljšalo. V ministrskem svetu in v posameznih pododborih so obravnavali že celo vrsto odprtih vprašanj, o katerih je prevladovalo mnenje, da bo prišlo do bojovitih nastopov, toda zgodilo se je drugače: pogajanja so potekala stvarno in na obeh straneh je bilo opaziti pripravljenost, da se skuša najti sporazumna pot. Tudi zadnja sredi je veljala za „borbeni dan“, ko sta bila poleg drugih problemov

na dnevnem redu predloga za spremembo volilnega zakona in zakona proti korupciji. Kakor znano, sta glede volilne reforme izdelali obe stranki vsaka svoj predlog in pri razgovorih v sredo se je pokazalo, da bo morda le mogoče doseči neko srednjo pot in je bilo sklenjeno, da se bo to posvetovanja nadaljevala prihodnji teden. K socialističnemu osnutku zakona proti korupciji OVP tudi tokrat ni hotela dati svojega privoljenja in bo osnutek po poteku roka, ki ga predvideva koalicijski pakt, predložen parlamentu, kateri bo o njem odločal v svobodnem glasovanju. Da pa bi tudi v tem vprašanju našli sporazumno rešitev, je bil imenovan poseben pododbor, ki se bo s problemom ponovno bavil meseca decembra.

Politični opazovalci so mnenja, da omejena primera kažejo, da čas za sprostitve koalicijske še ni dozorel.

Nove podražitve

pri pošti in železnici

Med vladnimi pogajanjimi o državnem proračunu za leto 1964 je bilo že povedano, da bo treba na raznih področjih izvesti podražitve, s katerimi bi krili primanjelja v državni blagajni. Eden izmed konkretnih primerov uradnega navijanja cen je sklep, ki ga je v torek soglasno sprejel ministrski svet. Z novelizacijo us-treznih odredb se bodo zvišale posamezne poštno tarife, predvsem pri časopisih in tiskovinah, prav tako pa bodo opuščene tudi dosedanje krajevne tarife za pisma in dopisnice. Hkrati je ministrski svet sklenil podražitev tudi pri železnici, in sicer bo za brzo-vlak uveden nov pribitek v višini 10 šilingov. Vendar je vse to le majhen del novega vala podražitev, ki je spet zajel Avstrijo.

Važne odločitve

na zasedanju
Združenih narodov

Politični odbor Generalne skupščine OZN je z veliko večino sprejel resolucijo, s katero Združeni narodi odobravajo ustanovitve brezatomske cone v Latinski Ameriki in bo OZN latinskoameriškim državam pri tem nudila vso potrebno podporo. Hkrati je bila v Generalni skupščini izglasovana deklaracija, ki obsoja vse oblike diskriminacij zaradi rase, barve kože in narodnosti.

Razgovor o manjšinskih vprašanjih

V Koprjo so bili pred nedavnimi razgovori med predstavniki Slovenske kulturno gospodarske zveze, osrednje organizacije Slovencev v Italiji, ter zastopniki Socialistične zveze delovnega ljudstva za okraj Koper, v katerem živi italijanska narodna manjšina. Razpravljali so o številnih vprašanjih glede življenja in dela pripadnikov narodnih manjšin ter njihovih organizacijah in ustanov z obeh strani meje.

Predstavniki slovenske narodnostne skupine v Italiji je obširno govoril o trenutnem položaju Slovencev na Tržaškem, Gorškem in v Vidmu ter izrazil željo, da bi v Italiji prišlo do takega političnega napredka, ki naj bi po notranjih demokratičnih poteh reševal vprašanja narodnostne manjšine brez stalne potrebe po sklicevanju na mednarodne dogovore. Ob tej priložnosti je opozoril na vse pogostejše in globlje stike z obeh strani v okviru maloobmejnega prometa, kar pozitivno vpliva tudi na odnose med manjšino in večinskim narodom.

Predsednik komisije za manjšine in zamejske stike okrajnega odbora SZDL Koper pa je s konkretnimi podatki osvetlil razvoj italijanske narodne manjšine v tem okraju. Obširno je govoril o idejnih osnovah in ustavnopravnih načelih prakse jugoslovanske državne skupnosti v odnosih do narodnih manjšin in narodnosti ter posebej poudaril, da določila nove zvezne in republiške ustave, statuti in drugi predpisi ter predvsem neposredna praksa že presegajo pravice, ki jih za narodnostno mežano območje okraja določa pred devetimi leti sklenjeni londonski sporazum.

Zastopniki obeh organizacij so v razpravi poudarili koristnost sodelovanja prebivalcev obeh jezikovno mežanih področij v Jugoslaviji in Italiji ter se izrekli za nadaljnje poglobljanje teh medsebojnih stikov na vseh področjih.

dilnimi češkimi politiki ter je ob povratku izrazil upanje, da mu je uspelo zmanjšati tam-tajšnje resentimente do Zahodne Nemčije.

Seveda vzpostavitev trgovinskih vezi še ne predstavlja popolne normalizacije odnosov med Zahodno Nemčijo in vzhodnimi državami. Toda v razmerah, v kakršnih so se ti odnosi odvijali še do prednedavnega, je že to velik korak naprej. Posebno važno pa je dejstvo, da danes tudi v Zahodni Nemčiji čedalje bolj odkrito kritizirajo ožino Adenauerjeve politike in priznavajo škodljive posledice, ki jih je le-ta imela ne le za Nemčijo samo, marveč tudi za odnose med Vzhodom in Zahodom sploh. Napaka v Adenauerjevi dobi je bila — je ob svojem povratku iz Prage poudaril Dehler — da Vzhoda sploh niso hoteli videti, toda če se je Nemčija lahko sporazumela z romanskimi narodi, ji mora to uspeti tudi s slovanskimi narodi.

Torej kaže, da bo v zahodnonemški politiki prišlo do bistvenih sprememb, ki bodo morda že v bližnji bodočnosti omogočile nov in bolj uspešen način obravnavanja in reševanja tudi nemškega vprašanja, v katerem je Adenauer vsa povojna leta uspel zavirati in preprečiti vsak poskus sporazumevanja. Glede Vzhodne Nemčije in Berlina bonnska vlada doslej sicer še ni spremenila »starega« stališča, kljub temu pa izjave, ki jih je v tej zvezi pred nedavnimi podal zahodnonemški zunanji minister Schröder, kažejo v smer morebitnega kompromisa, s katerim bi bilo mogoče odstraniti vsaj najbolj kritična žarišča.

Novi zahodnonemški kancler Erhard pa bo v prihodnjih tednih imel priložnost, da prouči tudi odnose z zahodnimi državami. Včeraj je odpotoval na svoj prvi obisk v Pariz, kjer ima razgovore s predsednikom de Gaulleom, nato bo sledilo potovanje v Ameriko in razgovori s predsednikom Kennedyjem, 15. in 16. januarja pa je predviden njegov obisk v Londonu, kjer bo razpravljaj tudi z novim predsednikom britanske vlade Humom.

Vsesplošni boj proti nepismenosti v svetu

Poleg drugih važnih problemov je Generalna skupščina OZN na svojem letošnjem zasedanju razpravljala tudi o vprašanju nepismenosti ter sprejela sklep, naj bi se proti nepismenosti borili vsi narodi sveta v okviru velike mednarodne akcije solidarnosti.

Danes imamo na svetu 700 milijonov nepismenih, ker pa ima ugotavljanje nepismenosti smisel le pri posameznikih, ki so stari nad 15 let, to pomeni, da je še vedno polovica odraslega prebivalstva na svetu nepismena. V starostni dobi normalne šolske obveze pa statistika ugotavlja še 100 milijonov otrok med sedmim in petnajstim letom starosti, ki ne hodijo v šolo in povečujejo torej število vseh nepismenih v svetu na 800 milijonov. Kljub velikim naporom se zaradi rasti svetovnega prebivalstva število nepismenih vsako leto poveča za nadaljnjih 20 do 25 milijonov.

Na prvi pogled je vprašanje nepismenosti kulturni problem, ki z »visoko« politiko nima nobene zveze. Toda če se spomnimo, da imajo v večini dežel volilno pravico samo pismeni, dobi vprašanje docela drugačen pomen: nepismenost pomeni prisilno politično pasivnost skoraj polovice odraslega človeštva; ker pa je nepismenost relativno največja v gospodarsko zaostalih deželah, pa seveda to pomeni, da je politična usoda teh dežel čisto prepuščena relativno ozkemu sloju pismenih in izobraženih državljanov. Vprašanje pismenosti in nepismenosti ima tudi svoj globoki gospodarski smisel in pomen. Pismenost je osnovno sredstvo za komunikacijo in poglaviti instrument za širjenje znanja. Gospodarski napredek in dvig proizvodnje je predvsem vprašanje večanja produktivnosti dela. Pismenost pa je prvi in nujni korak k povečanju delovnih kvalifikacij in produktivnosti dela.

Ce pogledamo sliko pismenosti v sodobnem svetu, potem vidimo sledeče: v industrijsko razvitem delu sveta, v Evropi, Sovjetski zvezi, Avstraliji in Severni Ameriki odstotek nepismenih čisto ne doseže niti 10 odstotkov odraslega prebivalstva. Toda v jugovzhodni Aziji je 70 odstotkov nepismenih, v jugozahodni Aziji 75 odstotkov in v Afriki celo 85 odstotkov. Vidimo torej, da je nepismenost toliko večja, kolikor je dežela gospodarsko manj razvita. Če bi torej trdili, da je nepismenost vzrok gospodarske zaostalosti, bi bilo to prav toliko točno, kot če bi trdili, da je gospodarska zaostalost vzrok nepismenosti.

Zato se ne moremo zadovoljiti preprosto s tem, da čakamo na večji gospodarski napredek, ki naj bi avtomatično prinesel s seboj tudi pismenost. Osnovna deklaracija o človeških pravicah je proglasila pravico vsakega posameznika do šolanja in pismenosti. Napor za opismenjevanje človeškega rodu zato ni samo civilizacijska in moralna dolžnost, ampak je predvsem zdrava ekonomska akcija. Generalna skupščina je zato o tem problemu razpravljala predvsem kot o ekonomskem problemu.

Svetovna organizacija za znanost in kulturo je izračunala, da stane opismenjevanje posameznika povprečno 6 dolarjev, odnosno da bi opismenjevanje polovice nepismenih — 330 milijonov — v tem desetletju zahtevalo 2 milijardi dolarjev. Na prvi pogled je ta vsota izredno visoka, toda če se spomnimo, da vsako leto porabimo 15 do 20 milijard dolarjev za reklamo, 10 do 15 milijard dolarjev za kozmetiko in 120 milijard dolarjev za oboroževanje, potem je ta številka znatno manjša. Če bi to vsoto enakomerno razdelili na ves človeški rod, potem bi to pomenilo, da bi vsak posameznik moral žrtvovati en šiling od 1000 šilingov svojega zaslužka za izkoreninjenje nepismenosti na svetu.

Problem nepismenosti očitno ni moč prepušiti zgolj domači akciji dežel, ki se bore s tem problemom. Šolstvo zahteva finančna sredstva, toda večina teh dežel je gospodarsko nerazvita in zato nima denarja. Prepustiti celo vprašanje domači akciji bi zato pomenilo prav toliko kot bežati pred problemom. Vedeti moramo namreč, da izdatki za šolstvo čisto pomenijo relativno enako breme v deželah na različnih stopnjah gospodarskega razvoja, toda da so absolutni izdatki in zato tudi kvaliteta vzgoje izredno različni. V Kongu porabijo za šolstvo letno 4,6 odstotka nacionalnega dohodka, v ZDA pa »samo« 3,8 odstotka; toda na glavo prebivalca Konga odpade na leto 3,5 dolarja, v ZDA pa 96,25 dolarja. Če bi dežele v razvoju, v katerih dosega nepismenost 70 do 80 odstotkov, hotele rešiti problem izključno z lastnimi sredstvi, potem bi morale v naslednjih desetih letih porabiti svojo celotno akumulacijo samo za reševanje tega problema. Toda pri pomniti je treba, da s tem niti ne bi rešile problema: ljudje bi se namreč sicer res naučili pisati, toda zaradi pomanjkanja investicij za razširitev gospodarske aktivnosti bi se ti pismeni ljudje ponovno vračali na staro delovno mesto in kaj kmalu postali spet nepismeni. Vedeti moramo namreč, da povprečna potrošnja papirja na prebivalca znaša v ZDA 36 kg, v Indoneziji samo 0,2 kg, v Keniji 0,4 kg, v Malaji 0,7 kg in da so redke dežele v razvoju, kjer potrošnja papirja na prebivalca presega kilogram.

Od 23. do 30. novembra v Beljaku:

Teden jugoslovanske kuharske umetnosti

Poleg raznih drugih prireditev, ki so v prvi vrsti posvečene kulturi, folklori in zabavi, prirejajo v Beljaku tudi vsakoletne »kulinarne tedne«, ki so vsako leto namenjeni kakoli drugi državi. Tako so bile doslej na vrsti že Francija, Anglija in Grčija, letošnji kulinarčni teden pa bo potoval v znamenju jugoslovanske kuharske umetnosti in se bodo obiskovalci v času od 23. do 30. novembra v beljaškem hotelu »Post« lahko prepričali o posameznih specialitetah, udomačenih pri jugoslovanskih narodih.

Za pravilno pripravo številnih jedil bo skrbel Ivan Ivančič, strokovni učitelj na ljubljanski gostilniški šoli in »televizijski kuhar« ljubljanske televizije ob podpori svoje asistentke Vere Ganarjeve. Poleg specialitet kuharske umetnosti pa bodo gostom postregli tudi s pristno slivovko ter izbranimi istrskimi vinskimi sortami. Vsak gost, ki se bo udeležil pokašnje v okviru tega tedna, bo dobil poseben bon, s katerim bo na zaključni prireditvi v soboto, dne 30. novembra lahko sodeloval pri velikem žrebanju lepih nagrad, katere je razpisal ljubljanski potovalni urad »Kompas«: prva nagrada — 14-dnevno potovanje po Jugoslaviji; druga nagrada — 10-dnevno bivanje v novem ljubljanskem hotelu Lev; tretja nagrada — 7-dnevno bivanje v hotelu Jelovica na Bledu.

V okviru tega tedna bodo jugoslovanske gostese posredovale obiskovalcem vse zanimive podatke o Jugoslaviji, o njenih pokrajinskih lepota in njenih ljudeh, v sredo, dne 27. novembra, pa bodo v Paracelsovi dvorani beljaškega magistrata predvajali film o turističnih zanimivostih Jugoslavije. Zaključna prireditev »jugoslovanskega tedna« bo v Parkhotelu, kjer bo sodelovala tudi mednarodno znana plesna skupina »France Maroli« iz Ljubljane, ki bo v slikovitih narodnih nošah predvajala pesmi in plesne jugoslovanskih narodov.

Morebitna »atomska« vojna

bi uničila tretjino ali polovico človeštva

Kakšne posledice bi nastale za ves človeški rod, če bi prišlo do atomske vojne, je vprašanje, s katerim se danes mnogi bavijo — od preprostega človeka do znanstvenikov. Vsi so si na jasnem, da bi bile te posledice strašne ali sploh usodne za človeštvo, skratka katastrofa, katerega obsega si pravzaprav niti ne moremo prav predstavljati. Na vprašanje so odgovorili že številni znani strokovnjaki in njihovo mnenje se povsem ujema s stališčem, ki ga je pred nedavnim zastopal sovjetski znanstvenik Kuzin.

Kuzin trdi, da leži v skladiščih jedrskega orožja po vsem svetu sedaj eksploziv, katerega razstrelilna moč znaša 200 do 300 tisoč megaton (200 do 300 milijard ton TNT, najhujšega razstreliva iz druge svetovne vojne). Kuzin jemlje za svoj račun srednjo vrednost 250.000 megaton. Če bi prišlo do spopada, bi po njegovem mnenju vsaka od obeh vojskujocih se strank hotela že v prvih urah sesuti nasprotniku na glavo čim več uničevalnega tovara. Prvi množični napadi bi bili usmerjeni proti sovražnikovim raketnim izstrel-

ščem in Kuzin meni, da bi bilo tako uničenih približno polovico izstrelit na obeh straneh. Zato bi bilo najbrž mogoče izkoristiti »samo« polovico vseh zalog eksploziva. Tako bi v spopadu eksplodiralo približno 125.000 megaton energije.

Eksplodirajo jedrske bombe s kalibrom 10 megaton uniči 80 do 90 odstotkov živih bitij na površini 5000 kvadratnih kilometrov. 125 tisoč megaton bi torej razdejalo površino 62,5 milijona kvadratnih kilometrov. Treba je upoštevati, da znaša površina Evrope 11,6 milijona kvadratnih kilometrov, površina Severne Amerike pa 7,8 milijona kvadratnih kilometrov. To se pravi, da bi izginili z obličja zemlje celi narodi.

Vendar pa to še ni vse. Kuzin je tu upošteval samo površino, ki bi jo zajela smrtonosna doza radioaktivnosti z jakostjo 1000 röntgenov. Zato sovjetski znanstvenik opozarja, da nastane pri eksploziji sleherne desetmegatonske bombe dodatna površina od tisoč do tri tisoč kvadratnih kilometrov kjer znaša sevanje 200 do 400 röntgenov. Taka doza povzroča hudo radiacijsko bolezen, ki jo spremlja popolna izguba imunosti, ob njej pa nastajajo tudi novi, zelo nevarni bolezenski mikrobi. To pomeni, da bi ljudje, ki bi preživeli jedrsko vojno, postali žrtve epidemije novih nalezljivih bolezni, ki bi se bliskovito širile in bi proti njim ne bilo nobene zdravstvene zaščite.

Znanstvenik pravi, da se nekateri »atomski ideologi« sklicujejo na dejstvo, da znaša zemeljska površina 132,7 milijona kvadratnih kilometrov in da bi torej polovica te površine ostala izven dosega jedrske vojne. Ob tem pa Kuzin opozarja, da jedrske eksplozije mečejo visoko v ozračje velikanske količine radioaktivnega materiala, ki bi dodatno zastrupljalo zemljo, kar bi imelo za posledico:

- eksplozija 125.000 megaton bi do tolikšne mere nakopičila radioaktivni stroncij 90 v človeških kosteh, da bi bilo na svetu tridesetkrat več levkemije in raka;

- sevanje bi povzročilo, da bi se mutacije v človeških celicah podvojile, kar bi privedlo do hudih obolenj, v nekaj pokolenjih pa do popolne degeneracije človeškega rodu.

Zaradi vsega tega prihaja Kuzin do zaključka, da bi pri sedanjih pogojih v nekaj mesecih po jedrski vojni pomrla tretjina do polovica človeštva.

Nov investicijski program

Prihodnji petek bo imel ministrski svet izredno sejo, na kateri bodo razpravljali o novem investicijskem programu, za katerega mora vsak minister izdelati in predložiti svoje predloge. Kakor znano, sta se vladni stranki že med pogajanjem o proračunu načelno sporazumeli o takem programu in bodo zdaj obravnavali konkretna vprašanja.

Podoben investicijski program je bil uresničen že v letih 1954 do 1963 in je bistveno prispeval k uspešnemu razvoju avstrijskega gospodarstva. Kljub temu pa se merodajni krogi v Avstriji, predvsem v vrstah ÖVP in na strani podjetnikov, trmasto zoperstavlja vsakemu načrtovanju v gospodarstvu in se pri tem poslužujejo krilatice o »komunističnem planskem gospodarstvu«. Toda stanje, v katerem se je znašla avstrijsko gospodarstvo, vedno bolj kaže potrebo po načrtovanju in načrtnem usmerjanju, ne le pri državnih investicijah, marveč sploh v gospodarstvu, ki ima pred seboj odgovorno nalogo, da se pripravi na posledice, ki jih

POŠI ROKEM SVETU

NEW YORK. — Nekdanji guverner ameriške države Minnnesota in svetovalec predsednika Eisenhowerja za vprašanja razorožitve Harold Stassen je izjavil, da bo mogoče nastopiti kot republikanski kandidat na prihodnjih ameriških predsedniških volitvah. Pač pa bo prej, preden se dokončno odloči za kandidiranje, še proučil, kako bi javnost sprejela to njegovo odločitev.

BUDIMPEŠTA. — Poljska državno-parlamentska delegacija, ki jo vodi prvi sekretar poljske države stranke Wladislaw Gomulka in predsednik ministrskega sveta Jusef Cyrankiewicz, biva na enofedenskem obisku na Madžarskem. Madžarski tisk je ta obisk označil kot izreden dogodek v razvoju sodelovanja med obema državama, posebno na področju gospodarstva in blagovne izmenjave.

TITOGRAD. — V okviru praznovanja 20. obletnice zasedanja antifašističnega sveta narodne osvobodilne Črne gore in Boke je bila v Titogradu svečana seja skupščine SR Črne gore, katere predsednik Andrija Mušeta je v svojem govoru poudaril zgodovinski pomen zasedanja pred dvajsetimi leti, kjer je prva skupščina ljudskih predstavnikov izrazila trdno odločenost črnogorskega naroda, da bo vztrajal v revolucionarnem boju do končne zmage in da bo svojo prihodnost trajno povezal s prihodnostjo drugih narodov Jugoslavije. Hkrati je opozoril na pasivnost in revščino Črne gore pred vojno ter naglasil veliki napredek, ki je bil na vseh področjih dosežen po osvoboditvi.

NEW YORK. — Ameriški predsednik Kennedy je v svojem govoru na nacionalnem kongresu AFL-CIO govoril o najvažnejših notranjih problemih države in zlasti poudaril zaskrbljenost, ker je v Ameriki še vedno štiri milijone brezposelnih delavcev, torej je odstotek brezposelnosti še vedno tolikšen kot leta 1954, ko je vladala v deželi recesija.

KAIRO. — Po uradnih podatkih je vrednost trgovinske izmenjave Združene arabske republike z afriškimi deželami dosegla v minulem proračunskem letu 15 milijonov egipčevskih funtov, kar je za 5 milijonov funtov več kakor prejšnje leto. Predsednik uprave za pospeševanje izvoza ZAR je izjavil, da si zelo prizadeva za prodajo še na nova tržišča na območju Afrike.

HELSINKI. — Finska socialnodemokratska stranka in predstavniki opozicijske skupine socialnodemokratske lige delavcev in malih kmetov so se po petih letih razcepa začeli pogajati o zopetni združitvi. Razcep, ki je nastal v socialnodemokratski stranki po splošnih volitvah leta 1958, je povzročil neuspeh socialnih demokratov na volitvah leta 1962. Tedaj so socialni demokrati dobili samo 38 mest v parlamentu, medtem ko so jih leta 1958 imeli 51. Pričujejo, da bo imela združena socialnodemokratska stranka na volitvah leta 1966 spet več možnosti za uspeh.

BEograd. — Na povabilo predsednika SFR Jugoslavije Josipa Broza Tita bo danes prispela na obisk v Jugoslavijo delegacija LR Romunije pod vodstvom predsednika Državnega sveta Gheorghija Gheorghiu Deja, ki se bo do 30. novembra mudila v Jugoslaviji.

MOSKVA. — V Sovjetski zvezi so izstrelili nov umetni zemeljski satelit, ki nosi ime »Kosmos 22«. Novi sputnik obkroži Zemljo v 90,3 minute, njegova največja oddaljenost od Zemlje je 394 km, najmanjša pa 205 km. Razen znanstvenih aparatov so v satelitu radijske postaje in radiotelemetrični oddajniki. Vse aparature delujejo v redu.

RIM. — Zadnjo soboto se je v Rimu začela 12. konferenca mednarodne organizacije OZN za kmetijstvo in prehrano — FAO. Udeležuje se je okoli 400 delegatov iz 104 držav.

NEW YORK. — Po vesteh iz palače Združenih narodov se bo Varnostni svet sestel 25. novembra na seji, kjer bo razpravljalo o politiki rasne diskriminacije v Južni Afriki. Takej po tej obravnavi pa se naj bi Varnostni svet seznanil tudi s problemom portugalskih kolonij v Afriki ter z obtožbami, ki so bile izrečene pred OZN na račun portugalske kolonialne politike.

LONDON. — Britanski časopis »Daily Express« je pred nedavnim objavil članek, v katerem je med drugim trdil, da je britanska vlada predlagala Sovjetski zvezi internacionalizacijo Berlina. Tak predlog naj bi bil po pisanju omenjenega lista dal sedanjemu predsedniku britanske vlade Home, ko je še kot zunanji minister razgovarjal s sovjetskim kolegom Gromikom. Britansko zunanje ministrstvo je to vest odločno demantiralo kot »popolno izmišljotino in produkt fantazije«.

PARIZ. — Več tisoč ljudi se je udeležilo velikega zborovanja v Parizu, kjer so izrazili solidarnost s španskim ljudstvom, ki se bori proti diktatorskemu režimu Franca. O razmerah v Španiji so govorili zborovalcem predstavniki francoskega javnega, političnega in kulturnega življenja, ki so obtožili španske oblasti, da stalno kršijo osnovna načela sodobne civilizacije.

WASHINGTON. — V Washingtonu so sporočili, da bodo v prihodnjih mesecih poslali v Evropo atomske rakete »Pershing«, ki bodo zamenjale rakete »Red Stone«. Nove rakete bodo v zahodni Evropi namestili v začetku prihodnjega leta. Rakete »Pershing« imajo dvofazni motor in so opremljene z napravami za dirganje. Dolge so okoli 10 m, njihova teža znaša približno 5 ton, njihov dolet pa je do 640 kilometrov.

ATENE. — Nova grška vlada, ki ji predseduje Papandreu, je med prvimi sklepi sprejela obiren program za izboljšanje šolstva. Na podlagi tega programa bo najmanj 15 odstotkov celotnega državnega proračuna namenjenih za izobrazbo. Celotni šolski pouk vključno visokih šol bo popolnoma brezplačen, gradili bodo številne nove šole in poleg že obstoječih univerz v Atinah in Salonikih ustanovili še tretjo univerzo.

DUNAJ. — Češkoslovaška je uvedla bistvene olajšave za potovanje avstrijskih državljanov na njeno ozemlje. Najprej so te olajšave veljale le za sobote in nedelje, zdaj je tudi med tednom možno dobiti vizo takoj na meji, kjer stane 50 šilingov, ali pri češkoslovaškem poslatstvu na Dunaju, kjer znaša cena le 20 šilingov. Teh olajšav se je v zadnjih tednih poslužilo že več deset tisoč oseb.

bo imela nadaljnja evropska integracija. Zato socialisti odločno zahtevajo, da bo treba izdelati tudi dolgoročen gospodarski načrt.

Ureditev slovenskih kulturnih spomenikov

Mnogi izmed nas so se med svojim obiskom v Sloveniji vsaj za kratek trenutek ustavili tudi v Vrbi in si ogledali tamkajšnje rojstno hišo največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna. Takih kulturnih spomenikov je v Sloveniji veliko in vsako leto so deležni nešteti obiski, domači in tuji, preprostih ljudi in tudi visokih kulturnih ali političnih delavcev, ki se ustavijo v krajih, kjer so se rodili ali živeli ali umrli velikani slovenske kulture. Predvsem pa te kraje obiskuje šolska mladina in se poklanja spominu onih, ki so s svojo ustvarjalnostjo prispevali v slovensko kulturno zakladnico.

Večina teh kulturnih spomenikov je lepo urejenih, nekaj pa je tudi takih, ki še čakajo na primerno ureditev. Gorenjski muzej v Kranju se je na primer odločil, da bo 8. februarja priobdobje leta — za 115-letnico Prešernove smrti — uredil hišo, v kateri je France Prešeren preživel zadnji dve leti svojega življenja, kjer je dočkal izdajo svojih »Poezij« in kjer se mu je izteklo življenje 8. februarja 1849. Pritličje Prešernove hiše bo tudi v bodoče služilo umetniškemu razstavu in potrebam kluba kulturnih delavcev Kranja, prvo nadstropje pa bo v celoti posvečeno pesniku. Že vrh stopnišča bo obiskovalce sprejela Ganglov doprsni kip Prešerna; prvi prostor zgoraj, ki je zdaj veča in kjer je bila nekoč kuhinja, bo namenjen muzejskim potrebam in bo okrašen s starimi slikami mesta Kranja in podobnim gradivom; na levo sta dve sobi Prešernove advokatske pisarne, kjer bo urejen primer majhne advokatske priročne knjižnice iz njegovega časa, razstavljene pa bodo tudi razni Prešernovi osebni dokumenti, medtem ko bo na steni visel Kožljev portret Prešerna; trije glavni prostori pa bodo središče spominke razstave. V prvi sobi bo razstava tiskov Prešernovih poezij od prilog v Ilirskem listu in Poeziji 1847 mimo »Zdravljice iz partizanske tiskarne 1944 do današnjih natisov, nadalje izbor razprav, ilustracij k pesnitvam in poskusi portretistov, da bi prikazali Prešernovo podobo; glavna soba bo prava rekonstrukcija s pohištvo, ki je bilo tu ob Prešernovi smrti, nad posteljo naj bi visel tudi znani Goldsteinov portret, ki še vedno velja za najlepšo sliko Prešerna; nekdanja soba Prešernove sestre in gospodinje Katre pa bo namenjena glavnim rokopisom Prešernovih del, poleg tega pa bodo na stenah verjetno visele slike Primicove Julije, Matije Copa in Andreja Smoleta.

Zavod za spomeniško varstvo v Kranju in Društvo slovenskih književnikov pa sta si zadala nalogo, da bosta uredila rojstno hišo enega najbolj priljubljenih slovenskih pisateljev — Frana S. Finžgarja kot memorialni in kulturni spomenik. Finžgarjeva rojstna hiša v Doslovčah je v glavnem ohranjena še v starem stanju in je že zdaj deležna številnih obiskov (na leto kakih 8 do 10 tisoč obiskovalcev). Za dokončno ureditev tega kulturnega spomenika je bila imenovana posebna komisija, ki je bila mnenja, da se celotna domačija z gospodarskimi zgradbami in sadovnjakom zavaruje kot kulturni spomenik in preuredi, kot je bila za časa pisateljeve mladosti. Rojstna hiša F. S. Finžgarja pa je poleg tega tudi etnografski spomenik, saj bo po restavraciji predstavljala materialno kulturo slovenskega kmečkega proletarca ob koncu 19. stoletja, ki mu krpa zemlje ni dajala dovolj kruha in si je poleg udiranja pri kmetih služil kruh še kot tkalec in krojač.

Univ. prof. dr. France Bezlaj:

Kritične pripombe

k avstrijskemu delu o koroških krajevnih imenih

Glavni namen Kranzmayerjeve knjige je dokazati visoko starost in dominantni obseg bavorske kolonizacije na celotnem ozemlju Koroške. Navidezno se mu je to tudi posrečilo. Vendar ima bralec občutek, da bi bilo mogoče z enakimi sredstvi dokazati isto tudi za vse druge, danes čisto slovenske pokrajine in morda celo tudi za del hrvaškega ozemlja, čeprav smo natančno poučeni, kako redki in šibki so bili nemški jezikovni otoki in otočki v teh predelih skozi stoletja. Mnogokrat je bilo nemstvo omejeno samo na nekaj oseb grajsko-činske fevdalne in samostanske uprave. Toda uradna jezika sta bila latinščina in nemščina, grafika naših krajevnih imen je bila do nedavna nemška in zato bi brez večjih težav z imenoslovnimi, glasoslovnimi in izbranimi statističnimi sredstvi vsaj navidezno lahko dokazali, da je v vsej Sloveniji nemški superstrat potisnil Slovence popolnoma v stran in jih reducirjal na brezpomembne ostanke.

Ker pa iz domače zgodovine ne vemo nič o kakšni Šentjernejski noči,

ki bi nenadoma oslabilo prevladujoči nemški živelj, bi bil takšen dokaz seveda absurd; zato se ga nihče ne loti. Bil bi pa to najboljši možni odgovor Kranzmayerju, ker bi prepričljivo razgalil dvoreznost uporabljanih metod.

Drug takšen neugoden splošen vtis iz Kranzmayerjeve knjige se tiče uporabe slovenskega gradiva. Avtor hoče biti znanstveno objektiv in na jezikovno mešanem ozemlju nikoli ne pozabi navesti poleg nemškega tudi slovensko ime. Skoraj regularno ga zabeleži v dveh oblikah, v knjižni in v dialektični, deloma celo po občinah, kjer več ne računamo niti z ostanki slovenske manjšine. Dialektična oblika imena služi Kranzmayerju za izhodišče pri etimologiziranju, kar bi bilo prav in v redu, če ne bi bila že tako rekonstruirana, da se zdi poleg nje tako imenovana knjižna slovenska oblika pravo skrupulacijo.

Kranzmayer pretirano posplošuje vse tiste ponesrečene slovenizacije koroških krajevnih imen, ki so jih nekoč v prvi vni zagršili lokalni rodoljubi v težnji, da bi se čimboli

Nov cvet na našem domačem pesniškem vrtu:

„Grape in sonce“

Pesniška zbirka Valentina Polanška

Ko je največji umetnik naše ožje domovine — koroški slovenski pisatelj Prežihov Voranc — pisal svoje »Samorastnike«, v trdoživih likih govtovo ni videl le človeka-garača, ki z delom svojih rok izsilljuje borni grudi skope sadove, marveč je v njih gledal koroškega Slovenca sploh, našega človeka, ki mu je zlasti njiva kulturno-umetniškega ustvarjanja posejana s trnjem in kamenjem, med katerim le redko poženejo korenine in še bolj poredko vzrastejo v cvetlico. Res, na tej zemlji so cvetovi prava redkost, saj topli sončni žarki le včasih in še takrat samo za kratke frenutke posiljejo v ozke temne grape. Zato smo toliko bolj srečni, če kljub temu vzklije cvet in iskreno se veselimo sleherne nove rasti, ki nam je dokaz, da je v nas še dovolj življenjske sile, še zadosti zdravega soka, ki obeta nadaljnje življenje in cvetenje.

Nov cvet je pogljal na našem domačem pesniškem vrtu; zbirka pesmi Valentina Polanška, »Grape in sonce« je njen naslov. Ni prvič, da se Polanšek predstavlja javnosti; njegovo ime se že nekaj let redno pojavlja v raznih slovenskih publikacijah na Koroškem in tudi v našem listu ter v koledarju SPZ smo z zanimanjem in navdušenjem sprejemali njegove pesniške izpovedi. Vendar je zdaj izšla njegova prva pesniška zbirka in so »Grape in sonce« neke vrste obračun doslej prehojene poti, ki sega nazaj v leto 1944, ko je kot učiteljski in pravil na njej prve plahe korake začetnika. Dvajset let bo od takrat in danes njegov korak nikakor ni več boječ in negotov; njegova beseda je odločna, njegova govorica samozavestna — dozorel je v pogumnega pesnika, ki z globokim občutkom in strogo kritičnostjo niza besedo za besedo v izklesane verze.

Kdo je pesnik, ki nam poklanja »Grape in sonce«? Najboljši odgovor nam daje sam v uvodni pesmi »Kdo sem«:

Iz zamolčanih pričakovanj sem bil spočet:
Dinarska dekle — moja mati
je zaupala kmečkemu sinu — mojemu očetu.
Bilka od zavrženega zrna,
kronan s trnjevim vencem odpovedi
še ne osemnajstletne matere:
Moj oče se je poročil z lasno nečakinjo,
moja mati je ostala sama
z menoj — pankertom.
Skozi koprive zasmehovanja sem hodil,
mlada mati je skrivaj jokala.
Upal v boljši prihodnji sem svet.
Vdolbica poleze v moj stas
sta dinarska zemlja in krivični čas.
v tujem kričanju.
Svobodno in goreče se srca valovanju
predam.
Ne bom več — kot poprej — vprašal: kam!
S pesmijo, iz srca privrelo, zdaj nisem več sam!
K srcu naroda me pesem vede,
opeval njegove bom upe, srečo in bedo!
Z rojaki se zgubila moj glas
iz nimančev srede
sem vzljudil sleherno stvar,
spoznaval zgodaj ničnost bleščečih prevar.
Zato naj bi ta pesem v ljubezni objela,
kar dobrih ljudi
na svetu živi!

Torej v pravem pomenu besede umetnik-samorastnik, ki je že v otroških letih spoznal in okusil grenkoto življenja, v katerem mu je bila pot do poklica enako polna pomanjkanja in premagovanja kot pot do umetniškega oblikovalca. Zato je njegova pesem lirično otožna, ko nam opeva ljubezen in naravo, pa hkrati realistično pogumna, kadar govori o življenju malega socialno odvisnega človeka, ter postane visoka pesem miru in prijateljstva, če je posvečena narodu in domovini.

S pesniško zbirko Valentina Polanška smo dobili res prelepo darilo, katerega smo lahko iz srca veseli. Z njo pa je položila nov zrelostni izpit tudi Založniška in tiskarska družba Drava, ki je okusno opremljeno knjigo (umetniški ovitek je napravil Karl Hrovatin) izdala prav ob svoji desetletnici.

Rado Janežič

150-letnica rojstva Andreja Einspielerja

Z uspešno prireditvijo v veliki dvorani celovške Delavske zbornice smo se koroški Slovenci zadnjo nedeljo dostojno spomnili 150-letnice rojstva Andreja Einspielerja, znanega narodnega buditelja, organizatorja in kulturnega ter političnega delavca, ki je stal v prvih vrstah našega narodnega življenja in dela v času, ko je bil Celovec žarišče slovenske narodne kulture.

Kakor pred petdesetimi leti na proslavi 100-letnice Einspielerjevega rojstva, tako je slovensko koroško ljudstvo tudi tokrat ob njegovi 150-letnici izpričalo svojo nemajmno zvestobo narodu in jeziku z veliko kulturno manifestacijo. Tamburaši, mešani pevski zbor ter dijaški zbor so posredovali pester spored, katerega so obogatili s svojimi izredno kvalitetnim nastopom še pevci iz Gorice in tako manifestirali tesno povezavo med zamejskimi Slovenci, ki — kakor je poudaril njihov predstavnik — živijo v podobnih razmerah in je zato njihova usoda enaka, saj se tako v Avstriji kakor tudi v Italiji borijo za to, da narodna manjšina ne bi bila pastorek marveč enakopraven in enakoveren del države, v kateri živi.

V slavnostnem govoru je bil nakazan lik Andreja Einspielerja, »očeta koroških Slovencev«, ki je dolga desetletja svojega plodnega življenja žrtvoval za svoj narod, se požrtvovalno boril za njegove pravice in enakopravnost ter se neutrudno prizadeval za prijateljsko sožitje med sosednima narodoma. To njegovo delo nadaljujejo tudi danes in pri tem nas mora vedno spremljati njegova oporoka: Ostanite zvesti svojemu rodu in jeziku, ostanite zavedni Slovenci!

Morda najbolj prepričljiv izraz te zavesti je bil nastop mladega dijaškega zbora, ki je v zaključni pesmi »Dro, bratje« demonstriral svojo in nas vseh izpoved: Slovenska kri, slovenska duša, slovenska pesem naj živi, dokler nas ne pokrije ruša, Koroški ostanemo zvesti mil!

Valentin Polanšek:

Sosed pri sosеду

Vstani
in se brani,
trpin,
če res si sin
svobodoljubnega očeta!
Glasno zakliči v svet:
»Kdo se je tako prevzel,
da nas bi rad preštel?
Saj nismo v gosteh
na teh
koroških tleh —
na zemlji,
s krevjo in z nojem prepojeni!
Naši so žulji, naša je rovača,
naša je njiva že davnega orača,
zato je ta zemlja naša — domača!

Zato, sosedi v skupni domovini,
bodiva vrtnarja
lepših skupnih bodočih dni —
in ne drug drugemu grobarja,
vsakdo rad živi!

KULTURNE DROBTINE

● Na tistih osnovnih šolah kosovsko-metohijske pokrajine, ki imajo pouk v šiparskem in turškem jeziku, so letos uvedli v prvi in drugi razred tudi pouk srbohrvaščine. To novost so uvedli po izkušnjah, pridobljenih v Vojvodini, kjer se je dvojezično šolstvo izkazalo kot zelo uspešno. Tako ureditev nedvomno prispeva k medsebojnemu zblizovanju otrok raznih narodnosti, ki živijo v skupni domovini. (Samo na Koroškem te prednosti očitno nečemo videti in priznati!)

● V Veliki Britaniji, kjer je visokotolski študij še vedno več ali manj privilegij premožnih slojev, so se odločili za temeljito reformo visokega šolstva. Število imenovanih študijskih mest naj bi se povečalo do leta 1980 na 500.000 (zdaj jih imajo le tretjino od tega), poleg tega pa bodo ustanovili šest novih univerz.

1 približali zahtevam knjižne pisave. Svoj čas so že Jaksch, Lessiak in Wutte dovolj ironizirali nekaj takšnih primerov, ne zdi se mi pa potrebno, da bi jih ponavljali. Tako na nemški kakor na slovenski strani bomo našli vrsto uradno vpeljanih imenskih pokveč, žrtve diletantskega etimologiziranja in naivnega nacionalizma. Saj niti Kranzmayer sam ne pozna vseh slovenskih glasoslovnih dialektičnih posebnosti, sicer ne bi izvajal n. pr. imen Sedlo, nemško Sattel poleg Zedlitzdorf, Zeltsehach, Zedl, Zödl iz sed'lo, »Sattelschach«, imamo v vseh teh primerih vendar opraviti z ohranjenim -dl- pri *se(d)-lo »vas«, praslovansko *sedlo. Če bi Kranzmayer etimologiziral po normalnih lingvističnih principih, bi moral priznati, da je nemško Sattel v germanizacijski pisarni skovano ime, ki ni moglo nastati v stoletnem sožitju dveh narodnosti, naseljenih v neposredni sosesčini. Zanimivo pa je, da Kranzmayer v prvem delu svoje knjige (§§ 140 in 141) priznava da se je glasovna skupina -dl- ohranila v današnjih koroških govorih.

Kranzmayerjevi dialektični zapisi slovenskih imen so vse prej ko dialektični. Rekonstruirani so tako, da po eni strani podpro Kranzmayerjevo etimologijo, po drugi strani pa smešijo tisto slovensko grafiko imen, ki se je uveljavila v nekdanjih av-

strijskih uradnih dvojezičnih Imenikih. Sicer pa Kranzmayer sam priznava, da je bilo njegovo delo v glavnem zaključeno že pred vojno in ga je po vojni samo še kabinetno dopolnjeval. Nastalo je v ozračju, ki je bilo Slovincem vse prej kot naklonjeno in mu je bila vsaka objektivnost v nacionalnih vprašanjih popolnoma tuja. Zamerimo pa lahko avstrijskemu znanstveniku, da se mu po vojni ni zdelo potrebno spremeniti svojih »vindišarskih« gledišč in se je novim časom prilagodil samo toliko, da je izraz »windisch« zamenjal s »slovenisch mundartlich«, pomeni mu pa natančno isto; »slovenisch« je samo nezaželen import od zunaj in knjižna pisava imen naj drastično pokaže, kako umeten, primitiven in neorganski je ta import.

S kakšnim veseljem vzamemo danes v roke številne publikacije vzhodnonemškega onomastičnega inštituta v Leipzigu! Vsaka knjiga je plod sodelovanja germanista in slavista, ki se oba neprizadeto trudita, da dosežeta objektivno rekonstrukcijo slovenske in germanske udeležbe pri kolonizaciji. Delo so si načrtno razdelili na manjše sektorje, kjer je mogoče imensko gradivo sistematično preveriti na terenu in v arhivu v sorazmerno kratkem času. Germanist analizira germanske, slavist pa slovanske elemente, dvomljiva

imena in zaključna redakcija se uredi skupno in sporazumno. Impozantna skladovnica publikacij tega inštituta iz zadnjih let vzbuja s solidnostjo obdelave in objektivnostjo metod spoštovanje na obeh straneh. Posebno se je pri teh delih proslavil slavist R. Fischer, ki izhaja sicer iz iste šole kakor Schwarz in Kranzmayer, je pa s svojo pedantsko pravčnostjo in metodično preciznostjo za nas vse nedvomna avtoriteta.

Kranzmayerjevo delo bi samo pridobilo na vrednosti, če bi se avtor kaj naučil pri povojni germano-slaviki. Saj slovenska narodnostna manjšina na Koroškem vendar ne more ogroziti nemštva nasploh in koroškega nemštva posebej. Toda ako preberemo uvodne besede, spoznamo, da je to samo zakasnela izdaja knjige, ki bi morala iziti ob koncu vojne. Kranzmayer je zbiral znanjo gradivo na terenu vsake počinice v letih 1918—1933. Zadnje kabinetne priprave je končal avtor po lastni trditvi že leta 1940, rokopis pa je bil pripravljen za tisk leta 1946. Zamudil je torej svoj čas, ko naj bi ga tiskali, za dobro leto. Nato pa je bilo treba čakati deset let, da je knjiga lahko izšla le z rahlimi retušami, ne pa temeljito predelana.

(Nadaljevanje prihodnjič)

Novi generalni konzul SFRJ prevzel posle

Novi generalni konzul SFR Jugoslavije v Celovcu Franc Pirkovič je uradno prevzel svoje posle ter je ta teden obiskal deželnega glavarja in druge člane deželne vlade. Svoj prvi sprejem pa bo novi generalni konzul priredil prihodnji teden v četrtek ob jugoslovanskem državnem prazniku.

Zgornje Jezerce

Zelo poredko se oglasimo iz naših malih toda sončnih Jezerc in še to, kar danes sporočamo, so žalostne novice.

Po dolgi mučni bolezni je 5. novembra umrl Jaka Florian, p. d. Zgornji Drabosnjak. Naporna je bila njegova življenjska pot, ker s težkim delom od zore do mraka je služil vsakdanji kruh za številno družino. Kljub temu pa je bil vedno dobre volje in rad je poslušal ter tudi prepeval našo vedno lepo domačo slovensko pesem.

Kako daleč naokoli je bil znan in priljubljen, je zgovorno pričala velika udeležba pogrebcev, ko smo rajnega spremljali na pokopališče v St. Juriju na Strmcu k zadnjemu počitku.

Teden dni navrh je jezerški zvonček naznanjal, da je umrl naš dober sosed Jozef Ulbing, p. d. Lipej. Tudi njemu je zahrbtna bolezen — rak — pretrgala nit življenja v 60. letu starosti. Lipejeva življenjska pot ni bila postлана z rožicami. Tudi on je moral trdo delati, da je preživljal svojo številno družino. Vse življenje je ostal zvest svoji zemlji in pogumno je stal vedno na braniku narodnostnih pravic koroških Slovencev, tudi v času najhujšega preganjanja našega življa, v dobi nacističnega nasilja.

Velika množica žalnih gostov je dragega pokojnika spremljala na njegovi zadnji poti na pokopališče v Dvoru nad Vrbo, kjer smo položili njegove telesne ostanke k večnemu počitku.

Bodi obema blagima pokojnikoma lahka domača zemlja, ki sta ji ohranila zvestobo vse življenje. Oba pokojnika bomo ohranili v trajnem lepem spominu, žalujočim svojcem pa izrekamo naše srčno sožalje.

Obratni izlet podjetja Kraut

Podjetje lesna trgovina in žaga Erhard Kraut na Bistrici pri Pliberku je priredilo za svoje delavce in nameščence običajni obratni izlet. Letos so napravili izlet v Jugoslavijo. Vožnja je bila preko Jezerskega sedla v Ljubljano. In dalje v Postojno, kjer so si izletniki ogledali znamenite svetovnoznane zanimivosti v Postojnski jami. Vračali so se preko Celja in Raven na Koroškem čez mejni prehod na Holmecu. Kakor povedo delavci in nameščenci, ki so bili na izletu, so bili z izletom zelo zadovoljni, ogledali so si nekatere lepote slovenske zemlje, občudovali zanimivosti v Postojnski jami, ki so jo mnogi videli šele prvič v življenju, ter so zaradi tega hvaležni svojemu delodajalcu.

Vzpenjača na Obir

Kakor znano, se občina Železna Kapla prizadeva, da bi napeljali na Obir žično vzpenjačo, s čemer bi bila ta gora v Podjunu in vsa okolica vse bolj odprta turizmu prometu. Kapelska občina se je v tej zadevi obrnila tudi na občino Dobrla vas, da bi se temu načrtu pridružila in zavzela stališče. O tej točki je med drugimi občinski odbor v Dobrli vasi razpravljala na svoji zadnji seji ter se je prav tako iz tujsko-prometnih prednosti izrekel za predvideno gradnjo. V ta namen bodo izvolili odbor, ki bo vodil nadaljnja zadevna pogajanja in zastopal občinske interese ter skušal doseči sprejemljiv razdelilni ključ.

V ostalem bo v Dobrli vasi kmalu dograjena nova uradna občinska hiša, v kateri bo tudi dvojne stanovanj. Z novo stavbo bo občina, katere prebivalstvo je v zadnjih letih naraslo za 10,4 odstotka, dobila vsem sodobnim zahtevam ustrezajočo občinsko hišo.

Potres

V petek jutraj so v okolici Ljubljane začutili precej močne potresne sunke. Rahle potresne sunke pa so opazili tudi na Koroškem, kakor na primer v Vetrinju, Železni Kapli in tudi drugod. V Železni Kapli so šipe žvenketale kake 4 sekunde, z nekega sklada pa je padlo nekaj drv. Stvarne škode potres ni povzročil.

Združevanje občin — ne samo pri nas

Kakor znano, so v zadnjem času s sklepom deželnega zbora združili na Koroškem več malih občin v večje upravne enote. Ponekod je to vzbudilo precej hrupa, deloma iz tradicionalnih predsodkov. Vse pa kaže, da bo ta razvoj šel v Avstriji in tudi drugod po svetu še dalje.

V Avstriji na splošno namreč že prevladujejo male občine in nastajajo s tem vedno novi in težji gospodarski problemi. Šibka finančna moč malih občin, ki so često brez premoženja, onemogoča upravo tako razvijati, kakor bi bilo potrebno. Zato skušajo v vedno več zveznih deželah združiti male občine, najmanj pa ustvariti upravne skupnosti več občin. To stremljenje je prav v zadnjem času izzvalo med strankami politična trenja. Dočim sta na Koroškem ÖVP in FPÖ protestirali proti zložitvi občin, so na Nižjem Avstrijskem proti ÖVP-jevim načrtom za ustanovitev občinskih upravnih skupnosti protestirali socialisti. Vse stranke pa so v bistvu prepričane, da je zložitve malih občin nujna zahteva časa. Če na primer občine, kakor je na Nižjem Avstrijskem, niso v stanju, da bi pobrale zemljiški davek, ki je pravzaprav občinski davek, je nujno, da se storijo koraki za gospodarsko krepitev občin.

Največji del malih občin je po novjših podatkih na Nižjem Avstrijskem. Blizu 60 odstotkov nižavavstrijskih občin ima namreč manj kot 500 prebivalcev. Na drugem mestu je Gradišanska, kjer 43 odstotkov občin nima več kot 500 prebivalcev. Na Štajerskem znaša delež malih občin ob skupnem številu 39 odstotkov.

Značilno je dejstvo, da predvsem v tistih okrajih — kakor kaže primer Nižje Avstrije — v katerih je največ malih občin, obstojajo še vedno največje gospodarske potrebe. To dejstvo nujno narekuje potrebo po združitvi malih občin. ("ob")

Sele-Kot

Danes moremo poročati kar o treh veselih dogodkih, o treh porokah naših ljudi. V veseljem poročilu pa je umevno tudi nekoliko grenke kapljice, ker spet nas je zapustilo nekaj mladih ljudi, med temi zvesti člani Slovenskega prosvetnega društva »Košuta«, ki so si drugod uredili nove domove.

Že pretekli mesec se je poročil Kočan Ludovik Dovjak, puškar v Borovljah. Za življenjsko družico si je izbral Karolino, rojeno Verdel, ki je pred leti prišla v Borovlje v službo iz okolice Železne Kaple. K poroki sta se podala na Zihpolje. V ožjem krogu so obhajali veselo ženitovanjsko slavo v gostilni na Humperku. Mladi par živi sedaj v Dulah pri Borovljah, kamor se je preselilo že več Selanov. Upamo, da bomo imeli priložnost spoznati Ludovikovo ženo pri nas ob priložnosti kakšnega družabnega večera.

V nedeljo 10. novembra pa je vzbudila poroka v Kortah veliko zanimanje. V koroški cerkvi so bili poročni obredi, ko sta mlada novoporočenca sklenila zvezo in zvestobo za vse življenje. Ženin je bil mladi kmet Smrtnik France v višinskih lepih Kortah, nevesta pa Marija Ogris, p. d. Volticova iz Zgornjega Kota. Kakor svojčas rajni Smrtnikov oče, si je tudi sin France izbral svojo življenjsko družico v Selah.

Bače

Tragične smrti je umrl 54-letni nameščenec zveznih železnic Janez Krainer iz Bač. Službeno se je hotel peljati na Jesenice. Vlak — jugoslovanski ekspres — se je že, čeprav še zelo pačasi, pomikal s postaje, ko je hotel Krainer skočiti v vagon. V naglici je treščil v železniški drog in se poškodoval na glavi, nato mu je spodrsnilo in prišel je pod vlak. Vlak je nesrečnega Krainerja vlekel kakih 150 metrov naprej. Po zdravniški ugotovitvi je železniškega uradnika zaradi udarca na glavi zadela kap, da je omotičen padel pod vlak. Pokojni zapušča ženo in štiri otroke, med katerimi je eden še nepreskrbljen.

Kotmara vas

V soboto zvečer je divjala nevihta preko naših krajev. In kar je v tem letnem času nenavadno, je strela udarila v gospodarsko poslopje pri p. d. Trabesingerju pri Kotmari vasi in ga užgala. Ko je gospodar ogenj zapazil je bila vhodna stran poslopja že vsa v plamenih. Takoj je hitel, da bi iz svojega stanovanja telefonično poklical požarno brambo, toda tudi telefonska naprava je bila razdejana. Zato so požarne brambe prispele z zamudo dragocenega časa in poslopja niso mogle več rešiti. Domačim se je še posrečilo, da so spravili živino na varno, razen ene svinje, ki jo je ubila strela.

Nastala požarna škoda je velika, cenijo jo precej nad 300.000 šilingov, kajti večidel je zgorel tudi ves letošnji pridelek in več dragih kmetijskih strojev.

Razen te požarne škode je močan vihar v soboto proti večeru povzročil v več krajih na Koroškem znatne škode po gozdovih. Izruval in rušil je drevesa. Posebno prizadeta je bila Ziljska dolina. Na vzhodnem pobočju občine Mičice je veter uničil okoli 1500 kubičnih metrov iglastega lesa. Pa tudi na vzhodni strani Šmohora je vihar na precej obsežnih področjih gozda izruval in polomil mnogo dreves. Pri Šlebnju je drevje, ki je popadalo na cesto, za dalje časa blokiralo promet in so domačini potrebovali dve uri, da so cesto spet očistili.

Bilčovs

Spet nas veseli, da moremo poročati o veseljem dogodku, ki zadeva prav našo vas. Razigrani godci so zaigrali prejšnjo nedeljo pri p. d. Senhlabu v Bilčovsu, kar je pomenilo, da so se tam zbrali veseli svatje, da pospremijo mlado nevesto Micijo pred poročni oltar. Iz Zgornje Vesce pa so se pripeljali svetje ženina p. d. Lapušovega Štefija Selandra. Mici in Štefij sta sklenila po udomačenih naših običajih zvezo za skupno korakanje na življenjski poti.

Tako lahko pa le ni šlo. Bilčovski fantje ne pustijo radi domačih deklet drugam, zato so z zapenjanjem skušali zapreti nevesti pot. Po daljšem razgibanem prerekanju so se le morali sprijazniti s tem, pač pa za lepo odkupnino.

Po poročnih obredih so se ženitovanjski gostje zbrali v gostilni pri Miklavžu, kjer so se ob dobri potrebi iz kuhinje in kleti veselili ob veseljem dogodku.

Nvesta Mici je bila dalje časa pevka in igralka pri našem prosvetnem društvu. Ženin Štefi je absolvent kmetijske šole v Podravlji in tudi ves zavzel za naša skupna prizadevanja. SPD »Bilka« je novoporočenca podarilo v spomin skromno darilo s prošnjo, da bi tudi v novem razdobju življenja ostala zvesta idealom svojih mladih let. Pevski zbor pa je z lepo in ubrano zapetimi pesmimi dal posebno lep pečat ženitovanjskemu slavlju.

Mlada novoporočenca naj spremlja sreča in zadovoljstvo na njuni skupni življenjski poti, so naše želje, ki jima srčno čestitamo!

Podjuna

19-letni trgovski nameščenec Erwin Jevšnikar iz Podjune se je pri vodnem gradbišču v Kokjah smrtno ponesrečil. S svojim motornim kolesom je ob gradbišču treščil v zaščitno planko, ki ni bila po predpisih razsvetljena z varnostno lučjo. Sirmoglavil je na cesto in obležal s hudimi poškodbami. Z rešilnim avtom so ga še prepeljali v bolnišnico v Celovec, kjer pa je podlegel smrtonosnim poškodbam.

Zgornja Vesca

Naša vas je zadnji čas dobila novo lice. Predvsem smo veseli, da smo zgradili prepotrebne dobre poti, kar smo si želeli že davno. Po slabih poteh so bili zelo zamudni in naporni dovozi kmetijskih pridelkov in dovozi kmetijskih potrebščin. Sedaj imamo široko, lepo izpeljano cesto, kjer so odstranjene tudi hude vzpetine. Na vsak dom lahko privozijo vsakovrstna motorna vozila.

Postavili so tudi mejnike, ki jih ni lahko izmakniti in morebiti predstavljati v škodo drugemu, toda časi, ko so bili posestniki tako malenkostni in pohlepni, so se hvalabogu preživeli.

O tem, da imamo do malega v vsaki hiši tudi telefon in smo s tem povezani s širokim svetom, smo že poročali.

Vse izboljšave so stale veliko denarja kljub temu, da smo dobili pomembno podporo tudi iz javnih virov. Hvaležni smo merodajnim na pristojnih oblasteh za dobrohotno razumevanje za naše potrebe v hribovitem kraju. Končno plačujemo tudi mi davke iz leta v leto. Priznanje pa velja tudi ljudem v vasi, ki so bili letos zelo pridni, kajti poleg domačega dela so krepko prišli tudi za delo pri gradnji poti, da so na ta način odslužili del stroškov.

Celovec

Pred nedavnim je dvorni svetnik Herbert Colerus-Geldern, direktor Koroškega deželnega zavarovalnega zavoda proti požarom, praznoval 65-letnega svojega življenja. Jubilar si je v svojem delokrogu pridobil tudi posebne zasluge kot predsednik Avstrijske lige Združenih narodov na Koroškem. Čestitamo!

Društvo »Volksheim Waidmannsdorf« je v Otočah zgradilo kulturni dom in ga preteklo soboto s primerno slavnostjo izročilo svojem namenu. Slavnostni akt predaje je izvedel namestnik deželnega glavarja Sima.

Gradbeni stroški so znašali 2,7 milijona šilingov, sredstva pa so pritekala iz subvencij delavske zbornice, sindikatov ter dežele in občine. Z domom je dobil Celovec v tem kraju mesta z nad 10.000 prebivalci kulturno središče. Dom je zgrajen zelo moderno, obsega lepo dvorano s 270 sedeži, knjižnico kot podružnico biblioteka delavske zbornice in čeden espresso, ki ga vodi družba »Volkskeller«. V kleti so klubski prostori, plesni prostor za mladino kakor tudi polnoavtomatično kegljišče.

Podjunska železnica bo stala 400 milijonov šilingov

V proračunski razpravi državnega zbora o področjih promet, elektrifikacijsko gospodarstvo, pošta in telegraf ter železnice je zvezni minister Probst povedal, da bodo stroški za podjunsko železnico znašali 400 milijonov šilingov. Višji stroški, kot so bili predvideni v proračunu, bodo nastali pri trasiranju in težkočah pri gradnji predora.

400 milijonov šilingov je velika vsota pri železnici, o kateri je minister za promet že ob slavnostnem aktu v začetku gradnje napovedal 9-milijonski letni deficit. Računajo, da bodo mogli novo železnico izročiti prometu 10. oktobra prihodnje leto.

KOLENDAR

Petek, 22. november: Cecilija
Sobota, 23. november: Klemen
Nedelja, 24. november: Janez
Ponedeljek, 25. november: Katarina
Torek, 26. november: Konrad
Sreda, 27. november: Virgilij
Četrtek, 28. november: Gregorij

nekaj dni zapusti mesto; da se poslovi tako, kakor se morda nikdar več z nikomer ne bo mogel ne smel.

Pozabil je svojo prvo zadrego in mučno neprijetnost pa je vse močneje čutil potrebo, da tujemu konzulu pove še kaj o sebi in svojih, kaj nujnega in trajnega iz te travniške brložine, iz vlažnega skladišča, kjer se živi težko brez časti in pravice, brez lepote in reda, brez sodišča in priči; da pove kakor sporočilo, sam ne ve komu, tistemu boljšemu, urejenejšemu in omikanejšemu svetu, v katerem je konzul vrača. Samo enkrat naj pove nekaj, kar ni le prekanost in previdnost, kar nima zveze z zaslužkom in varčevanjem, z vsakdanjimi računi in mešetarstvom, temveč z dajanjem in razsipanjem, z boleznimi in velikodušnim ponosom in iskrenostjo.

Toda prav ta močna želja, ki ga je prevzela, da izpove in sporoči dalje kaj splošnega in velikega o svojem boju z življenjem in o trpljenju vseh travniških Atijasov od nekdaj, ga je ovirala da ni našel pravega načina in potrebnih besed, ki bi kratko in jedrnat povedale, kar ga duši in mu pošilja kri v glavo. Zato je jecljaje govoril ne o tistem, kar ga je tiščalo in je hotel povedati — kako se borijo in kako se jim posreči, da si ohranijo nevidno moč in dostojanstvo — ne, momljal je samo pretrgane besede, ki so mu silile na jezik.

„Vidite... tako se ohranjamo, tako pridobivamo. In ne zdi se nam škoda... za prijatelje, za pravico, za dobroto, ki smo je deležni. Kajti mi... tudi mi..."

Zdaj so se mu oči nenadoma zameglele, glas pretrgal. Zmedeno je vstal. Vstal je tudi Daville, presunjen od nedoločenega ganotja in prijateljstva, in mu segel v roko. Salomon je živo prijel to roko z nevajenim, nerodnim stiskom, zajecelja še nekaj besed, s katerimi je prosil, naj jih ne pozabi, naj pove tam, kjer more in komur je treba, da oni živijo tukaj, se mučijo in s trpljenjem odrežujejo

Otrok noče spati

Pogosto se matere tolažijo s tem, da bo že bolje, ko doraste, to so »živčne motnje«, verjetno je otrok bolan itd. Zaradi tega ga pred spanjem kopajo v topli vodi, nato ga oblijejo s hladno vodo, vodijo ga na dolge sprehode, pokrivajo ga s toplimi pernicami...

Toda vse to nič ne pomaga. Otroku se še nadalje upira materi, kljub temu mora goreti v sobi luč, ponoči pa se pogosto prebudi in glasno sanja!

Le kako bi potem pomagali temu otroku?

Znano je, da je pri otrocih lažje odkriti vzrok nespanja kot pri odraslem človeku. Najčestež otrok ne zaspi zaradi prevelike in pretirane skrbi matere: da ga ne bo strah, pusti v sobi luč, vso noč ga preklada in pokriva, da se ne bo prehladil.

K počitku ga starši strogo silijo, tako da je počitek venomer povezan z neprijetno dolžnostjo. Isti upor opazamo tudi pri otrocih, ki so podnevi doživeli nekaj neprijetnega n. pr. preprič med starši, telesne kazni in še druge neprijetne doživljanje. Vse to močno deluje na otrokovo duševnost in pred spanjem ne more otrok te notranje napetosti avtomatično izključiti.

Zavedati se moramo, da je spanje prirodni ritem, ki ga pa lahko z nepravilnim postopkom ali pa z nedoslednostjo že v zgodnjem otroštvu pri otroku narušimo.

Eno izmed takih »rušilnih« sredstev je strah. Pogosto starši in vzgojitelji uporabljajo kot vzgojno sredstvo strah. N. pr.: »Če ne boš legel po kosilu v posteljo, bo prišel dimnikar in te odnesel na vrh tovarniškega dimnika.« Vemo pa, da otrok še ne loči fantazijskega od resničnega sveta in pogosto se zgodi, da to verjame. Ko leže v posteljo, o tem razmišlja — in zgodi se, da tudi sanja, kako je na visokem dimniku popolnoma sam; ima občutek, da bo zdaj zdaj padel v globino. Ta napetost je v spanju izredno velika, zato se otrok prebudi in začne kričati. Kljub temu, da ga starši skušajo potolažiti, nič ne pomaga.

Tudi če se je otrok podnevi preveč igral, se ta njegova doživljaja nadaljuje v spanju. Zato pogosto opazimo, da otrok v spanju tudi govori. Razne psihološke analize sanj so pokazale, da otrok v spanju še doživlja telesno kazen in zato včasih slišimo, ko med spanjem govori: »Ne več, dragi ata!« V spanju se otroku navadno izpolni tudi tisto, kar ni mogel ali kar ni smel doživeti podnevi. Izpolnijo se mu torej razne želje.

Vidimo, da tudi ravnanje z otrokom podnevi močno deluje na njegovo spanje. Zato se moramo vselej pri zdravem otroku, s katerim imamo težave pri spanju, vprašati, če smo mu podnevi posvetili dovolj ljubezni in pozornosti?

Da bo otrok dobro spal, mu je najbolj potrebna ljubezen matere. Pri odrinjenih in od mater nezaželenih otrocih pogosto opazimo, da imajo narušeno spanje: pred odhodom v posteljo povzročajo staršem težave, ponoči se premetavajo in glasno govorijo ali kričijo ali pa kako drugače tiranizirajo starše. Tako tiraniziranje postane otroku navada, ker ve, da bo s tem dosegel pri starših zaželeno vedenje.

Zato je potrebno že od vsega početka vnesti v otrokov počitek neki red. Čim bolj bodo

Krčne žile

Kako nastanejo in kako se jim izognemo?

Krčne žile prav gotovo ne kazijo samo le-pote nog, ampak pogosto povzročajo tudi najrazličnejše motnje v organizmu.

Krčne žile so razširjene vene. Po venah se pretaka vsa kri, ki je v telesu že izpolnila svojo poglavito nalogo — odložila kisik in hranilne snovi ter si naložila »odpadke« presnavljanja. Vene se razlikujejo od arterij predvsem v tem, da so njihove stene precej tanjše in vsebujejo zelo malo mišičnih vlaken. Povprek presekanja arterija je podobna gumijasti cevi, medtem ko je vena podobna platneni gasilski cevi, ki se splošči, ko preneha pritisk vode. Stene pri veni so iz tkiva, kakršno je tudi v kitah in med mišicami.

ŠIBKE VENE SO PODEDOVANE

Od odpornosti tkiva je odvisno, ali bodo vene prenesle velikanske preizkušnje, ki jih morajo prestati v življenju. Premajhna odpornost tkiva pa je, žal, podedovana: kolikor več sorodnikov je v prejšnjih generacijah bolehalo za »krčnimi žilami«, toliko večja je verjetnost, da ste tudi sami nagnjeni k tej bolezni; če pa je slabotne vene opaziti samo pri enem od staršev, se težava nekoliko izravna, če ima druga družinska veriga močne vene. Vsekakor zdravniki danes menijo, da so brez obreme-

njenosti prejšnjih generacij krčne žile prav redek pojav — in še to le v primeru, če so vene iz kakršnega koli razloga izpostavljene prehudim naporom.

ZA GOSPODINJE NAJVEČ NEVARNOSTI

Med najvažnejše in neposredne vzroke hudih krčnih žil sodi vsekakor preobremenjenost zaradi stanja na nogah, kar velja zlasti za gospodinje, ki morajo skoraj vse delo opravljati stoje.

Hoja je za vene mnogo manj nevarna kakor stanje. Z gibanjem pritiskajo mišice na žile in jim pomagajo pri njihovem delovanju. Dokler je delovanje ven vsaj na pol v redu, že gibanje nog pospešuje kroženje krvi. Na to morajo biti pozorne posebno bodoče matere. Pri njih zastaja kri v spodnjem delu telesa in to močno vpliva tudi na vene v nogah.

PRVI ZNAKI »KRČNIH ŽIL«

Oznaka »krčne žile« ob prvih znakih ni povsem pravilna. Najprej se namreč pojavijo pogosti krči v mečih, toda začetek okvare v krvnem obtoku najavljajo tudi mnoga druga znamenja, ki so še mnogo važnejša, na primer: »mravljinčaste noge«, občutek mrzlih

nog, rezka bolečina v mečih in nogah, ko ležete v posteljo, in občutek, da so meča in prsti brezčutni. Zelo pogosto pa bolečine ožija zamenjamo z revmatičnimi bolečinami in tako se šele prepozno zavemo, da se nam na nogah pojavljajo »krčne žile«.

KAKO SE TEMU IZOGNEMO?

Kdor nagiba h krčnim žilam, ali kakor pravijo s strokovnim izrazom, kdor je »disponiran« k temu, mora biti posebno previden, da se izogne vsemu, kar bi lahko oviralo krvni obtok. Sem sodijo: neudobni čevlji, elastične podveze pod ali nad kolenom, preozki stezniki in nedrčki, previsoke in pretenke pete na čevljih, nepravilna obutev ali pa preutrujenost zaradi dolgega stanja.

Delovanje ven je mogoče pospešiti z raznimi zunanji pripomočki, na primer z elastičnimi nogavicami in obvezami, ki podpirajo gibanje mišic na nogah in s tem pospešujejo širjenje ven. Toda ta opora je lahko hudo nevarna in škodljiva, če je obveza ali elastična nogavica pretesna. Zato se je treba naučiti zavezovati elastične obveze pri strokovnjaku. Vsekakor pa je važno, da obujete oz. zavežete gumijaste nogavice in obveze prej ko vstanete.

ZDRAVLJENJE

Kadar krčnih žil ne moremo več zadržati z raznimi pripomočki, ali če nastanejo tvorbi na mečih, se je treba odločiti za »lepljenje« z injekcijo ali redkeje za operacijo. Pogoj je seveda, da so druge vene še prehodne »Lepljenje« vene opravi zdravnik tako, da v krčno žilo vbrizgne zdravilo, ki nekako zalepi stene in s tem veno popolnoma izloči iz krvnega obtoka. Najbližje vene pa prevzamejo medtem njeno delo. Bojazen, da bi zaradi tega oslabele in obolele druge vene, ni utemeljena. Pri mnogih bolnikih je ozdravljenje z injekcijami trajno. Debele brezoblične otekle noge, ki so jih krčne žile deformirale, postanejo po injekcijah vitkejšje in okvare izginejo. Če zdravljenje z injekcijami ni več mogoče, se je treba odločiti za operacijo, s katero je potem nevarnost odstranjena.

Poskusite!

RIŽ S SADJEM

Potrebuje: 1 osmino kilograma riža, 50 g margarine, sadja in sladkor.

V riž lahko daste jabolka, češnje, banane ali drugo sezonsko sadje.

Opran in osušen riž prepražite na masti, da dobi steklen sijaj. Nato ga prelitate z dvema nepolnima kozarcema vode in umešajte na lističe narezana jabolka; približno pol kilograma. Če uporabite češnje ali banane, jih lahko uporabite poljubno količino. Vse skupaj počasi dultite. Seveda ne smete mešati, ker se bo drugače riž prijel za dno posode.

KROMPIR S KLOBASAMI

Potrebuje: 4 velike krompirje, 60 g margarine, žlico mleka, malo soli, popra in dve klobasi.

Krompir skrbno operite. Pustite ga v lupini in ga na nekaj mestih prebodite z vilicami ter pecite približno uro in pol v vroči pečici.

Pečene krompirje podolgem prerežite in jih z žličko pazljivo izdolbite. Za nadev umešajte izdobljeno maso krompirja, margarine, sol, poper in malo mleka ter dobro premešajte, da dobite gladko maso. Napolnite krompirje, vtisnite v vsakega četrto klobaso in pecite še četrto uro.

GRAHOVA OMAKA

Grah dušite, da so zmehčani. Po želji lahko dodate kocko ali dve sladkorja; med dušenjem zalivajte z manjšo količino juhe ali vode. Zmehčan grah posipajte z moko in zalijte. Ko je jed skuhana, jo posolite in dodajte precej sesekljane peterilije.

Kako prezimimo pelargonije in visoke nageljne

Zimovanje pelargonij in visečih nageljnjev, predvsem če gre za gorske ali gorenjske nageljne, je razmeroma preprosta zadeva. Pelargonije uspešno prezimimo povsod, kjer je dovolj svetlobe in zmerna toplota. Najbolj jim ugaja toplota med 4 in 8 stopinj Celzija. Pri višji toploti morajo biti v kar se da svetlem prostoru, pa še tam do spomladi močno zdvijajo. Dovolj ugoden prostor za zimovanje je hladna klet, pred mrazom zavarovano stopnišče, dovolj topla veranda ali hladne sobe. Viseči nageljni se najboljše počutijo pri oknih na stopniščih in pri oknih v hladnih sobah. Topli prostori za nageljne niso primerni, ker neprenehoma rastejo in malo cvetijo. V zatohlih in s centralno kurjavo ogrevanih prostorih viseči gorski nageljni radi propadejo.

Pelargonij in nageljnjev pred zimo ne smemo presajati. Lončke in zabojčke ter rastline v njih temeljito očistimo in jih prenesemo v zimovališče. Tam jih previdno zalivamo — predvsem pelargonije rajši manj kakor preveč, da bodo korenine ostale zdrave. Brez vsake bojazni lahko do spomladi odvržejo vse listje, samo da stebela ostanejo živa. Nageljni pa naj tudi pozimi ostanejo lepo zeleni. Pelargonije vsako pomlad presadimo v novo zemljo, pri nageljnih pa lahko presajanje nadomestimo z gnojenjem. Če so pelargonije rastle na planem, smo jih seveda prisiljeni presaditi v lončke. V tem primeru jih presadimo dovolj zgodaj, da se do hladnega vremena že lahko vrstejo ali pa jih moramo za nekaj časa postaviti v tople in svetle prostor. Ko opazimo, da so se počeno vrasle, jih počasi utrdimo in prenesemo v prostor, kjer bodo ostale vse do spomladi.

starši dosledni, tem bolj bo to koristilo otrokovemu telesnemu in duševnemu počutju. Vzgojno zgrešeno je tudi, če mati leže poleg otroka, in to toliko časa, da zaspi. Znano je, da je to tudi eden izmed faktorjev, ki naredijo otrokovo osebnost nesamostojno. Otroku pa mora imeti kljub temu stalno gotovost, da ga mati ni zapustila.

Kako pa naj pomagamo otrokom, ki nam povzročajo v spanju težave? Otroku naj pomeni zgodnji počitek prijetno dolžnost... Podnevi naj bodo starši ljubeznivi do otroka. Prvenstveno naj gledajo, da bodo odnosi med

očetom in materjo v redu. Zavedati se moramo, da že 2- do 3-leten otrok čuti, če je v družini nesoglasje...

Če nastopijo te težave pri otroku, ne smemo izgubiti glavo in misliti, da so to »grozne komplikacije«...

Otrokov duševni razvoj gre postopoma — in vsako obdobje prinese nekaj svojstvenega s seboj...

Zelo neugodno vpliva na starše in otroka stalna negotovost...

Če so starši v zakonu srečni, bo tudi otrok mirno spal...

Bile so to samo nejasne, nepovezane besede, pomešane z Davillovimi izrazi zahvale.

Nikoli ne bo mogoče povedati, kaj je dušilo v tem trenutku Salomona Atijas, mu izvajljalo v oči solze in drhtavico po vsem telesu. Ko bi znal, ko bi sploh mogel govoriti, bi bil Salomon povedal približno tole:

»Gospod, sedem let in še nekaj čez ste živeli med nami; ves čas ste nam kazali tako pozornost, kakršne nismo bili še nikoli deležni ne od Turkov ne od tujcev. Vabili ste nas kot ljudi, niste nas ločili od drugih. Morda še sami ne veste, koliko dobrega ste nam s tem storili. Sedaj odhajate. Vaš cesar se je moral umakniti pred sedrajno premočjo. V vaši domovini se godijo hude stvari in velike spremembe. Toda vaša domovina je plemenita in močna, pa se bo vse obrnilo na bolje. Tudi vi boste našli svojo pot v rodni deželi. Pomilovanje zaslužimo mi, pešiča travniških Judov sefardov, od katerih je dve tretjini Atijasov, saj ste bili našim očem kot majhna luč. Videli ste naše življenje in nam storili vsako dobroto, ki jo more storiti človek človeku. Toda kdor opravlja dobra dela, od tega se jih pričakuje več. Zato si usojamo prositi vas še nekaj: bodite naša priča na Zahodu, odkoder smo tudi mi prišli in kjer bi morali vedeti, kaj so napravili iz nas. Ko bi mi bili prepričani, tako se mi zdi, da nekdo ve in prizna, da nismo taki, kot je videti in kot živimo, potem bi laže trpeli vse, kar moramo.

Pred več ko tri sto leti nas je pognal iz naše očetnjave, edinstvene Andaluzije, strahotni, pobesneli, bratomorilni vihar, ki ga še danes ne moremo razumeti, in nas raztrosil po vsem svetu, napravil iz nas berače, ki jim niti zlato ne more pomagati. Vidite, nas je vrglo na Vzhod, življenje na Vzhodu pa nam ni lahko, ne srečnoosno. In kolikor dlje gre človek in se bliža kraju sončnega rojstva, toliko je huje, kajti zemlja je vse bolj mlada in surova,

ljudje so pa iz zemlje. In naša bridkost je v tem, ker nismo mogli do kraja vzljubiti te dežele, ki ji dolgujemo gosoljubni sprejem in zavetišče, niti nismo mogli zasovražiti tiste, ki nas je nepravilno zavrgla in pregnala kot nevredne sinove. Ne vemo, ali nam je huje, ker smo tu, ali ker nismo tam. Naj bi bili kjerkoli izven Španije, trpeli bi, vem, večno bi imeli dve domovini. Toda tukaj nas je življenje prehujo stisnilo in ponižalo. Vem, da smo že zdavnaj spremenjeni; ne pomnimo več, kakšni smo bili, ampak vemo, da smo bili drugačni. Kaj časa je že, kar smo odšli, težko smo potovali in nesrečno smo zašli in se ustavili v tem kraju, zato nismo več niti senca nekdanih dni. Kakor pelod z jabolka, ki kroži iz rok v roke, tako odpade s človeka najprej tisto, kar je najplemenitejšega na njem. Zato smo taki. Toda vi poznate nas in naše življenje, če se temu lahko reče življenje. Živimo med Turki in rajo, med bedno rajo in grozovitimi Turki. Popolnoma odrezani od svojih domačih skrbimo, da si ohranimo vse, kar je špansko, pesmi, hrano, šege, zraven pa čutimo, kako se vse v nas spreminja, kvari in pozablja. Pomnimo govorico naše domovine, kakršno smo odnesli pred tremi stoletji in kakršna se niti tam ne govori več, pa smešno točemo jezik raje, s katero trpimo, in Turkovi, ki vladajo nad nami. Morda ni daleč dan, ko bomo lahko čisto in človeško govorili samo v molitvi, ki pravzaprav ne potrebuje besed. Osameli in maloštevilni se poročamo med seboj in vidimo, da nam kri blebi in usiha. Zavijamo se in klanjamo pred vsakomer, trpimo in tuhtamo na vse mogoče načine, na ledu kurimo ogenj, kot se pravi, delamo, si nabiramo in varčujemo, pa ne samo zase in svoje otroke, temveč tudi za tiste, ki so močnejši in predrzejši in nam ropajo življenje, duše in denarnice. Ohranili smo vero, zavoljo katere smo morali zapustiti svojo lepo domovino, vse drugo pa skoraj izgubili. Na svojo srečo in bridkost nismo

izgubili iz spomina podobe svoje drage očetnjave, take, kakršna je bila, preden nas je mačehovsko spodila; tako v nas nikdar ne bo ugasnila želja za boljšim svetom, svetom reda in človečnosti, v katerem lahko pokončno hodiš, mirno gledaš in odkrito govoriš. Tega se ne moremo znebiti, kakor tudi ne občutja, da vendarle spadamo v tak svet, čeprav pregnani in nesrečni živimo v drugem.

Vidite, to želimo, da vedo tam! Da naše ime ne izgine v tistem svetlejšem in lepšem svetu, ki se venomer zadržuje in podira, ziblje in spreminja, toda nikoli ne propade. Tisti svet naj ve, da ga nosimo v dušah, da mu tukaj po svoje služimo, da se čutimo eno z njim, čeprav smo od njega za večno in brezupno ločeni.

In to ni nečimrnost ali prazna želja, temveč resnična potreba in odkritosrčna prošnja!

Tako približno bi Salomon Atijas govoril v tem trenutku, ko francoski konzul za vedno zapušča Travnik in mu Salomon daje težko privarčevane zlatnike, da bo mogel na pot. Tako bi rekel ali kaj podobnega. Ampak vse to sploh ni bilo jasno in določeno v njegovi zavesti in še manj dozorelo za besede; ležalo je v njem živo in težko, toda neizrečeno in neizrekljivo. Komu pa se v življenju posreči izraziti svoje najlepše občutke in najboljše želje? Nikomur, skoraj nikomur. In kako naj bi jih izrazil travniški trgovec s kožami, španski Jud, ki ne zna nobenega jezika na svetu tako, kakor bi ga moral. In četudi bi znal vse, kaj bi mu pomagalo? Saj mu že v zibelki niso pustili jokati na glas, kako bi torej smel v življenju govoriti svobodno in jasno. To je tudi vzrok in težko domljivi smisel njegovega jecljanja in drhtenja ob slovesu s francoskim konzulom.

Postavljanje in urejevanje hiše je težko in počasno kakor hoja navkreber, toda rušenje domačije ali pohištva gre naglo in lahko kakor pot navzdol. (Se nadaljuje)

Domislice

- Kdor izgubi poštenje, nima kaj drugega izgubiti. (Lyly)
-
- Manj ko imate potreb, bolj ste svobodni. (Cantu)
-
- Zakon je močan, močnejša je stiska. (Goethe)
-
- Lačen trebuh nima ušes. (La Fontaine)
-
- Vse razumeti pomeni vse odpustiti. (Mme de Staël)
-
- Dnevi dela! Edini dnevi, ko sem živ. (de Musset)
-
- Tri stvari morajo biti pretirane, da so zadostne: sočutje, poštenje in čistota. (Boudet)
-
- Če nimate dela, ne bodite sami; če ste sami, ne bodite brez dela. (Johnson)
-
- Največja zasluga družbe je, da nas nauči ceniti samoto. (Chincolle)
-
- Samota je usoda vseh izrednih duhov. (Schopenhauer)
-
- Orel leti sam, vrabec pa v jati. (Rückert)
-
- Človek je mehanizem, ki vsak dan navija samoljublje. (Dumur)

Ko je vstopila, so bili v kavarni le trije ljudje. Vsak je sedel za svojo mizo in vsi so brezizrazno strmeli predse. Dolgočasijo se — je pomislila in sedla za mizo ob oknu. Nekaj časa je opazovala dolgočasene obraze, potem pa se je zagledala skozi okno. Zunaj je padal dež. Kaplje so udarjale ob okensko steklo in potem počasi spolzele po šipi. Njihove poti so se prepletale in križale. Nobena kaplja ni čisto sama in naravnost zdrsula po šipi navzdol. Kako čudno je vse to. Tudi človek je kaplja med kapljami, tudi on se srečuje z ljudmi, jih ljubi, sovraži, pozablja in spet znova ljubi in vendar vedno drugače.

„Želite prosim?“ ji je zoprno zazvenel v ušesih natakarnjev glas in jo zdramil iz premišljevanja.

„Turško, prosim,“ je odgovorila popolnoma avtomatično, ne da bi si ga ogledala. Poznala ga je. Bil je visok, suh, sivih las in nekoliko vsiljivega obraza; vedno prelirano vljuden — skoraj vsiljiv. Ko ga je prvič videla, se ji je zdel pravi ustvarjeni ideal natakarnja, počasi pa ji je postal zoprni. Zakaj? Tega niti sama ni vedela. Morda zato, ker se danes ljudje vsake stvari tako hitro naveličamo. Prinesel ji je kavo. Plačala mu je brez besed in ko ji je hotel vrniti drobiž, mu je samo pokimala. Zahvalil se je in odšel.

Počasi je pila kavo in opazovala ljudi. Svellolasi moški srednjih let je bral časopis in kdaj pa kdaj zazehal. Moški, ki je sedel v kotu, je nervozno kadil cigareto za cigareto. Tretji pa je napol dremal in prazno strmeli predse. Tišina je motil le dež, ki je še vedno padal. Trikrat ali štirikrat je prelelela kavarne z očmi in vedno je bilo vse enako pusto in prazno — vse je bilo tako monotono in tudi njo je zajela dolgočasnost.

To je romantika v dežju, prav prikladen čas in kraj, da človek obuja spomine — je nehote pomislila. Spet je gledala kaplje, ki so polzele po šipi in se prepletale med seboj. Tako kot se srečujemo ljudje — jo je spet prešinila ista misel. In koga sem pravzaprav srečala jaz? Tri ljudi. In ostalo življenje — se je spet vprašala. Prazno — ta-

ko prazno kot ta kavarna, kjer sedijo trije ljudje. Smešno. Svoje življenje primerjam s prazno kavarne.

Prva ljubezen, prvi stisk roke, prvi poljub, prvo razočaranje. Vse prvo. Imela ga je rada. Bil je rdečelas fant, preprostega obraza in lepih modrih oči. To je morje, mu je rekla nekoč in ga poljubila na oči. In to je pekel, ji je odgovoril na isti način. Takrat sta se oba smejala, ker sta bila še premlada, da bi vedela — ne to, da so črne oči pekla, ampak da je življenje pekel. Še je mislila na rdečelasega fanta z modrimi očmi in vendar se ni mogla spomniti ničesar več iz njunega srečanja.

Drugi moški je bil njen mož. Ni bil ne lep ne mlad, morda simpatičen; s tem se ni nikoli ukvarjala, se ni skušala baviti, ker ni ljubila njega, ampak njegov denar. Bilo ji

slučil. Bila je srečna in predala se mu je brez besed.

Potem ga je le poredkoma videvala. Mož ji je postal iz dneva v dan bolj zoprni, dokler ga ni zasovražila. Vložila je tožbo za ločitev. Ko je odhajala s sodišča, je srečala njega. Namesto pozdrava mu je rekla:

„Ločila sem se. Zdaj se lahko poročiva.“

„Ne moreva. Jaz sem poročen.“ Ničesar ni rekla, ni mogla reči. V grlu jo je dušilo in vendar ni jokala. Počutila se je, kot da jo je nekdo udaril po glavi. Nikoli ni zvedela, kako je takrat prišla domov. Bilo ji je hudo, saj je zgubila vse — tudi tisto, kar si je iz nič pridobila čez noč.

Moški, ki je sedel v kotu kavarne, je vstal. Počasi in majavo je odšel proti vratom. Ozrla se je nanj. Ali vsi tako odhajajo,

PRAZNE KAVARNE

je vseeno, ko jo je slučil, ji gladil telo in ko je hodila z njim v posteljo. Takrat je bila srečna, ker je imela denar, avto, hišo in ugled. Srečna zato, ker je iz nič čez noč postala spoštovana gospa. Nekaj časa jo je to zabavalo, potem ji je bilo prijetno, dokler je ni nekega dne začelo dolgočasiti. In prav takrat je spoznala tretjo osebo, ki je odigrala najpomembnejšo vlogo v njenem življenju.

Simpatičen, temnolas, mlad moški. Znal jo je zabavati na poseben način in je bil do nje vedno taktičen in pozoren. Zaljubila se je vanj. Skrivaj se odhajala z doma in se sestajala z njim. Skupaj sta hodila na izlete in vendar ni on nikdar zahteval, da bi se mu popolnoma predala in pozabila na vse. Ni vedela, zakaj ne; pravzaprav tega niti ni hotela vedeti. Z vsem srcem si ga je želela in to je bilo vse.

Nekoč sta bila v neki planinski koči. Ni več mogla obvladati svojih čustev. Strastno ga je objela in mu rekla: „Ljubim te!“ Brez besed jo je objel, dvignil v naročje in nesel na posteljo. Počasi in s premislekom jo je

se je vprašala. Ne, sto načinov je za to. Pa kljub temu: vsi so si podobni. Vedno nekdo odide in se ne vrne. Pogledala je moškega, ki je prazno strmeli predse. Na roki je imel poročni prstan. Kako dolgo je poročen? Ali je srečen v zakonu? Je tudi njemu vse tako pusto in monotono, se je spraševala, ko ga je gledala. Ni vedela, zakaj se vedno sprašuje eno in isto, kadar sreča poročene ljudi. Če bi ji nekdo rekel: „Povej mi, kaj je ljubezen?“ bi mu rekla: ne vem. Ne, tega res ni vedela. Zanj je bila ljubezen tiha sreča, denar in razočaranje. Ni mogla razumeti ljudi, ki so leta in leta živeli skupaj in se ljubili. Občudovala jih je in se jim čudila. Kaj je bilo zanj sploh lepega v življenju? Nič. Vse je bilo in je umazano in prazno. Vse hiti in dela ter se peha za boginjo, ki se imenuje Sreča in se v njihovih rokah spremeni v denar. Človek je danes tako zgubljen. Da. Ne. Tu je vedno v dvomih. Morda je le ona tako sama in prazna, kot so prazne kavarne.

Marija Oman

za oddih in razvedrilo

VENTURA GARCIA CALDERON

Strupeni pragozd

Niti jaz niti kapitan se nisva mogla navduševati nad tem, da prekinemo partijo pokerja, ko sva že priigrala pet funtov in je bilo sredi enoličnega oceana, dva dni daleč od najbližjega pristanišča, pivo tako slastno. Karte in črno pivo sta odlična tolažnika v vsaki samoti. Toda oficir ni odmaknil roke od čepice, opravičujevaje se:

»I am sorry, sir.«

Spodaj, skoro na dnu ladje, je v nekem kotu, zaudarjajočem po katranu in polenovkah, umiral špansko govoreč mornar in stokajče prosil, naj mu na ladji poišče tolažja. Zaradi tega si je mladi oficir upal stopiti do kabine, v kateri smo metali karte. Ozlovoljen sem mu sledil po smrdljivih, lepljivih polžastih stopnicah in nato stopal po hodniku, kjer so pod prho žvižgali Angleži ali pa je živahno poskakoval kak črnc.

»Tule je,« je zamrmral oficir, ko sva prišla do neke ropotarnice, kjer sta ob vhodu dva mlada mornarja kockala.

Bila je to temačna luknja s tistim značilnim vonjem globoko v ladijskem trupu ležečih prostorov, spričo katerega se človeka loteva slabost: duh po olju, slane katranu in angleškem tobaku. V kabini, ki jo je komaj za silo osvetljevala majhna lina, je na visoki postelji iz mornarskega platna počival bolnik. Ko sem pozdravil v španščini, se je z ležišča dvignil rumen obraz, dvojje rok je negotovo poskušalo ujeti mojo. Bili sta potni, drgetajoči...

»Senor,« je zajecjal bolnik z jokajočim glasom. Ko pa je izvedel, da sem tudi jaz Peruaneec, je kar ponorel od veselja. Ker petnajst dni ni mogel govoriti in ker je pred smrtjo moral kakemu živemu človeku pripovedovati o bridkosti svojega zgrešenega življenja, se je oklepajal moje roke, da mu ne bi pobegnil. Le s težavo iščem besed, da bi z njimi posredoval njegov vročinski samogovor.

»Si, senor..., doma sem iz mesta Callao... Da bi mi senor ne pobegnil in mi oprostil... Saj bom umrl in vas ne bom več nadlegoval. Prej pa mi še obljubite, da boste moji materi nesli tale prstan, tole fotografijo otroka in pa tale zapečateni ovoj. Bržkone vas bom utrudil, senor, ne zamerite mi... Muchas gracias...

Zakaj sem šel v Iquitos? Za bogastvom, kot mnogi drugi. Senor, nikar ne zaidite tjakaj, nikdar! Ali senoru ni poznan pragozd? Ah, da, pripovedovali so vam o tem peklu! Ko ljudje prvič pridejo tja ponoči, se jih poloti blaznost, iz ust jim tišči pena in kričijo, naj jih povedejo navzdol po reki. Da bi vsaj v taboru lahko spal! Toda tam vse rjove, vse prepeva, vse se prepira. Zverine niti niso najhujša nevarnost, tudi ne žvižgi klopotače, ki se je boje celo Indijanci, kadar pride pokonci kot človek in z repom šviga po deblih kavčukovca. Opice in papagaji, ki si ogledujejo mimoidoče ljudi, da bi med praskanjem zgajale nad njimi svoje burke, so mnogo hujši. Smeš papagajev ti hoče raztrgati ušesa in streli iz puške so bob ob sten. Sredi noči sem se zdrznil in se dvignil, da bi izstrelil nekaj nabojev, toda slabo vpliva na človeka pogled na pragozd, ki ga obseva luna. Nič ne pozna vsega tistega, kar leta po zraku, vseh korakov, ki se izgubljajo v mrtvaškem hrečanju pragozdnih poti. Da, tisto že, senor, božanske vonjave, duhovi, ki jih ni mogoče pozabiti. Takoj bi se vrnil tja, da bi jih mogel ponovno vdihavati. Zjutraj sem se ravno odpravljal na delo pri kavčukovcih, ko mi je nekdo dejal, da nas kliče don Cristobal, Brazilc, z novico: »Mravlje prihajajo!« Mravlje, debele kot palec, milijoni mravelj, pravcato temno morje ki se prebija preko pragozdne jase.

Peoni so jih nekaj ujeli, da bi si jih spržili in jih pojedli... Ne boste mi verjeli, senor, prava poslastica so. Toda še preden smo pobeželi, je strupenjača, ki smo jo staptali v tla, pičila našega brazilskega gospodarja v roko. Kakšna strahota! Morali smo odpreti nekaj nabojev, da smo ugriz posuli s smodnikom. Zažgali smo ga in cel kos mesa je razneslo. Tako smo ga rešili...! Tisto potovanje, ko smo ga nosili na nosilih iz vej, prekritih z našimi ponehi...! rajša vam ne bom pripovedoval! Ko smo hodili pod drevesnimi krošnjami, so nas opice obmetavale z gnilimi vejami, papagaji pa so menda celemu pragozdu naznanjali naš prihod. Če so leteli v jatah, nisi mogel pogledati vanje, ker so nas barve silepile, kot bi pogledal v sonce. Ničesar ni bilo videti v somračnem pragozdu, puščice pa so padale kot dež. Kot da padajo izpod neba in prebodejo človeka od vrha do tal. Paf! kar iz-

nenada si pribit ob tla, kjer obvisiš kot ptiče strašilo. Gospodar je v portugalsčini kričal na nas, naj streljamo. Toda, senor, kam naj bi bili streljali, ki je vsepovsod okrog nas šuštel. In tišina, ki je še hujša kot vsi pragozdni glasovi, ker trepetaje pričakuješ, kaj se bo zgodilo: krik, puščica, kdo ve... Neki peon, ki je imel beri-beri (s tem je isto kot s tropsko mrzlico, čeljusti šklepetajo in ljudje cepajo kot muhe), neki peon torej je prišel na vse grlo rjoveti, nato pa se je skokoma pognal v bližnjo mlakužo. Iz nje ga ni bilo več... Z revolverji smo morali zagroziti ostalim peonom, ki so se tudi skušali vreči v mlakužo, v kateri je mrgolelo kajmanov. Kinina nam je zmanjkalo. Toda senor, bržkone vas dolgočasim, kajne? Oprostite mi! Če mi bo sreča mila, sem se tolažil, se bom ustavljal pri plemenu Campa, kajti pozabil sem omeniti, da sem se bil spečal s prikupno Indijanko, ki mi je rodila majhnega Indijanca. Poglejte ga na sliki, senor, kakšen je bil ubogi neboljenček... Tistega dne nisva bila skupaj, toda vsako jutro mi je pomagala z mačeto zasekavati kavčukovce, proti večeru pa sva šla iskat čaše, v katere se je ves dan izcejala smola... Ali je senor kdaj slišal ime chicharra machacui? To je metulj, ki je kot kača strupenjača. Kaj pravite na to? Takšna lepa stvarca, leteča cvetka, ki cele ure leta naokrog, se nenadoma zaleti vate in že začutiš na koži njen strupeni pik. Čez dan ga zlepa ni videti, kajti rečem vam, da je na pol slep. Ko se ozračje nekoliko shladi, izleti netopir iz svoje votline. Kjer vidi svetlobo, tja se obrne. Ker je bila že skoraj tema, je moja Indijanka z malčkom pobirala čaše s kavčukom in si v ta namen prižgala svetilko. Kot sem že dejal, je priletel chicharra machacui in mali je pričel neznasko kričati. Meni se še sanjalo ni, kaj mu je. Ona pa, ki ji je bila poznana te vrste golazen, je zagledala malo krvavečo ročico. Mat je otrpnila in zrla na vse strani, kot da pričakuje pomoč od zgoraj. Ah, senor, le Indijanka je zmožna storiti kaj podobnega! Na vsem lepem je pokleknila na tla, zamahnila z mačeto in mu — tres! odsekala ročico v komolcu... Kot da jo je meni odsekala, senor! Otrokov krik se je slišal tako daleč, da je celo pragozd onemel, jaz pa sem onemel od groze. Ali si lahko predstavljate? Mati pa je povezala štrcelj s kosom srajce in brez vsakršnega stokanja pričela teči v smeri proti taborišču, kjer bi gospodar, ki je bil za silo tudi ranocelnik, morda lahko pomagal malemu. Divjala je skozi nočni pragozd poln kresnic, rjojenja in strašnega rožljanja kač klopotač.

Celo uro je tekla, jaz pa tik za njo z napeto puško, če bi naleteli na jaguarja. Končno se je mrtva zgrudila, ker ji je odpovedalo srce. Tudi otročiček je tam, sredi zakletega gozda, zadnjič zajokal in umrl. Obležal je pod kavčukovcem, bel kot papir. Izenada je z enim skokom planil iz teme jaguar, ki nam je bil sledil, in odnesel malega, da bi ga požrl... Sam ne vem, kako mi je uspelo prebiti se do Manaosa. Tam sem se vdinjal za mornarja, da bi se tako vrnil v domovino. To je bil krasen metulj, senor, metulj s strupom. Povejte mi, za božjo voljo, ali je to pravično, da so mi takole vzeli mojega angelčka? Bil je živopisan metulj, sijajen metulj...

Njegovi prepoteni roki sta stiskali mojo in ta preprosti mož je umrl, ves čas ponavlja ime chicharra machacui. Ko mi je izmed njegovih prstov uspelo potegniti nepremočljivi zavoj, sem v njem našel izsušeno, počrnelo ročico njegovega mrtvega sinčka...

ANEKDATE

Malo pred krimsko vojno je v Petrogradu gostovala znamenita francoska igralka Elise Rachel. Po predstavi je na banketu tekel sekt v potokih in ruski oficirji med pogovori niso izbirali besed.

»Kmalu bomo pili šampanjec v Parizu!« se je izprsil gobezdavi polkovnik.

»Ne varajte se, gospod polkovnik,« je odvrnila igralka hladno. »Mi vojnim ujetnikom ne dajemo piti šampanjca.«

Francoski komponist Chabrier ni mogel trpeti svojega kolega Thomasa, skladatelja opere »Mignon«. V prijateljski družbi je Chabrier rad pripominjal: »Imamo dobro muziko. Imamo slabo muziko. In naposled je tudi še muzika gospoda Thomasa.«

O Salmasiusu, svojem dvornem učenjaku, je dejala Kristina, švedska kraljica: »On je tako učen, da lahko pove v vseh jezikih sveta, kako se imenuje stol, le da bi nanj sedel, tega pa ne zmore.«

100 let organizirane telesne vzgoje v Sloveniji

V soboto zvečer je bila v Ljubljani proslava stoletnice najstarejšega slovenskega društva za telesno vzgojo — danes se imenuje Partizan Narodni dom — in s tem stoletnice organizirane telesne vzgoje v Sloveniji. Predsednik društva Vrhovec je v svojem govoru, ko je najprej pozdravil številne goste in prebral pozdrave drugih telesnokulturnih organizacij, osvetlil posamezna obdobja od ustanovitve pa do danes. 1. oktobra 1963 se je 70 slovenskih „telovadnikov“ zbralo na občnem zboru društva, katerega ustanovitev je takratna kranjska deželna vlada zavlačevala več kot eno leto. V letih 1867 in 1868 je moralo društvo za več mesecev prekiniti delo, ker je bilo zaradi uličnega spopada njegovih članov v ljubljanskimi nemškimi „turnerji“ razpuščeno, prav tako pa tudi ni delovalo med obema svetovnima vojnoma. V času narodnoosvobodilnega boja se je društvo pridružil „kulturnemu molku“ in se vključilo v osvobodilno gibanje, takoj po osvoboditvi pa je spet obnovilo svoje delovanje.

Iz društva so že pred prvo svetovno vojno in v dobi med obema vojnoma izšli številni telovadci svetovnega formata in mnogi drugi izvrstni športniki. Tudi po osvoboditvi je društvo vedno med najboljšimi, najmočnejši pečat marljivemu in strokovnemu delu v orodni telovadbi pa so dali izredni uspehi evropskega prvaka Mira Cerarja.

SPORTNI VESTNIK

NOGOMET

Santos si je osvojil svetovni pokal

Pred več kot 160.000 gledalci v največjem stadionu sveta v Rio de Janeiru je brazilsko moštvo Santos v tretji odločilni tekmi premagalo italijansko ekipo Milan s pičlim rezultatom 1:0 (edini in odločilni gol je bil dosežen z enajstmetrovko!) ter si s tem priboril neuradni naslov svetovnega prvaka. Kot smo že poročali, so v prvi tekmi zmagali Italijani 4:2, v povračilnem srečanju pa z enakim rezultatom Brazilci. Zato je bila potrebna še tretja igra, ki pa je kvalitetno močno razočarala, predvsem pa se je spremenila v pravo vojno in je bilo veliko število poškodovanih ter izključenih igralcev; torej gotovo ne lepo spričevalo za ekipi, ki sta se bojevali za svetovni pokal.

HOKEJ NA LEDU

Celovski KAC uspel v Innsbrucku

Prejšnji petek je bil olimpijski stadion v Innsbrucku prizorišče tekme med domačim IEV in celovškim KAC. Pred 11.000 gledalci so Celovčani zaslužen zmagali s pičlim rezultatom 7:6 (1:1, 2:3, 4:2) in se tako revanširali za nedavni poraz na domačem igrišču v Celovcu, kjer je innsbruško moštvo zmagalo 6:2. Po tekmi v Innsbrucku je splošno prevladovalo mnenje, da je bila to ena najboljših iger Celovčanov, odkar so sploh na ledu, medtem ko so domačini razočarali, čeprav jim je innsbruški sodnik pogosto skušal »pomagati«.

V soboto in nedeljo pa je KAC gostoval v Italiji, kjer je najprej premagal večkratnega italijanskega prvaka Diavoli Rossoneri Milan, v nedeljo pa slavil zmago v finalni tekmi za

pokal Pavoni, kjer je prepričljivo premagal HC Bozen z rezultatom 8:3 (3:0, 2:2, 3:1).

Mednarodni rezultati: Vzhodna Nemčija je premagala Dinamo iz Moskve z rezultatom 6:3, svetovni prvak Sovjetska zveza pa je v Moskvi slavil zmago 9:0 nad kanadskim moštvom Windsor Bulldogs.

Nova konkurenca:

Evropski atletski pokal

Evropski odbor mednarodne atletske zveze je na svojem zasedanju v Sofiji sklenil, da se uvede atletskega tekmovanja za pokal Evrope v moški in ženski konkurenci. Tekmovanje bo prvič na sporedu leta 1965.

V moški konkurenci bodo na sporedu naslednje discipline: teki na 100, 200, 400, 800, 1500, 5000 in 10.000 m, štafete 4x100 in 4x400 m, tek z ovirami na 110, 400 in 3000 metrov, skoki v višino in daljino, troskok, disk, krogla, kopje in kladivo. Pri ženskah pa so izbrali: teke na 100, 200, 400 in 800 m, štafeto 4x100 m, skok v višino in daljino, disk, kopje in kroglo.

Tako v moški kakor v ženski konkurenci bo vsaka država lahko imela samo po enega tekmovca oziroma eno tekmovalko v vsaki disciplini in po eno ekipo v štafetah.

Na zasedanju v Sofiji so razpravljali tudi o prihodnjem evropskem prvenstvu v atletiki, ki bo leta 1966 v Budimpešti.

NOVI DOMAČI „GRAPE IN SONCE“

pesniška zbirka Valentina Polanška, obsega 80 strani in vsebuje 60 pesmi, v broširani izdaji z umetniško opremljenim ovitkom, stane samo 25 šilingov.

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“
CELOVEC, WULFENGASSE

Ta teden vam priporočamo:

Spet enkrat iz zaloge starih knjig

- Ivo Andrić **NOVELE**, krajši spisi jugoslovanskega Nobelovega nagrajenca, 272 str. pl. 18 šil.
- Vera Albreht: **OREHI**, otroške ugankice, 112 str. večbarvne ilustracije, ppl. 5 šil.
- France Bevk: **KRESNA NOČ — VIHAR**, dve daljši noveli, 316 str. pl. 29 šil.
- Alphonse Daudet: **JACK**, roman v dveh knjigah, skupno 444 str. ppl. 32 šil.
- Fran S. Finžgar: **NIJVA**, izbor črtic in novel, 460 str. pl. 34 šil.
- Thomas Hardy: **ČISTA ŽENA**, roman o težko preizkušenem dekletu, 512 str. pl. 42 šil.
- Anatol France: **KUHINJA PRI KRALJICI GOSJI NOŽICI**, 298 str. pl. 18 šil.
- Gustave Flaubert: **VZGOJA SRCA**, zgodba mladega moža, 456 str. pl. 26 šil.
- Avgust Šenoa: **PREKLETSTVO**, zgodovinski roman v dveh knjigah, skupno 812 str. ppl. 68 šil.
- B. Traven: **BELA ROŽA**, roman iz življenja v Mehiki, 232 str. br. 8 šil.
- Ilja Ehrenburg: **PADEC PARIZA**, roman o Franciji pred nacistično zasedbo, 528 str. ppl. 85 šil.
- Ivan Tavčar: **IZZA KONGRESA**, zgodovinski roman, 548 str. pl. 24 šil.
- Jack London: **OTROCI MRAZA**, mladinska povest iz domovine Eskimov, 192 str. ppl. 10 šil.
- Fran Levstik: **IZBRANI SPISI ZA MLADINO**, 220 str. ilustr. pl. 16 šil.
- John Knittel: **VIA MALA**, roman priljubljenega švicarskega pisatelja, 540 str. pl. 58 šil.
- Miško Kranjec: **MAJHNE SO TE STVARI**, novele iz težkih dni, 484 str. pl. 16 šil.
- Blasco Ibanez: **KRYAVE ARENE**, roman znanega španskega pisatelja, 360 str. pl. 34 šil.
- Theodore Dreiser: **AMERIŠKA TRAGEDIJA**, roman, dve knjigi skupaj 844 str. ppl. 40 šil.
- Ivan Pregelj: **TOLMINCI**, zgodovinska povest, 384 str. ppl. 19 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Pestro mešano — 7.00 Pestro mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.00 Za gospodinjstvo — 13.00 Pestro mešano — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 16.55 Kulturne vesti — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa.

Sobota, 23. 11.: 8.00 Otroški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrt — 8.15 Koncertna ura — 11.40 Od plošče do plošče — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Osajski menih“, pripovedka — 15.50 Za filateliste — 16.00 Iz vseh dolin zveni — 16.55 Opera — 18.50 Šport — 20.40 Ekmanski koncil.

Nedelja, 24. 11.: 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Popevke — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 12.45 Gledališko gledalo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba ob petih — 18.00 Veselo petje, vesele igranje — 19.00 Šport — 19.45 Zabavna oddaja — 20.15 Slušna igra — 21.20 Na lepi madri Donavi.

Ponedeljek, 25. 11.: 8.00 Domovinski spisi — 8.15 Knjižni trg — 8.30 Jutranji koncert — 13.30 Majhne melodije z Dunaja — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Korški knjižni količek — 16.00 Ljudska glasba — 17.00 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas? Za vse! — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 „Lord Sanderson“ — 20.15 In kaj menite vi? — 20.30 „Tisoč obrazov ljubezni“ — 21.15 Veselo petje, vesele igranje.

Torek, 26. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Knjige za božično darilo — 15.45 Mladinska oddaja — 16.00 Operni koncert — 17.00 Koncert pri kavi — 18.00 Mesec dni delalne politike — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Kitajska večerj in danes — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 „Beseda svoboda zveni tako lepo“ — 21.30 Zabavna glasba.

Sreda, 27. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Knjige za darilo — 8.30 Jutranja glasba — 14.55 Posebej za vas — 15.30 Knjige za darilo — 16.00 Glasba za mladino — 17.00 Popoldanski koncert — 18.00 Ljudske pesmi — 18.15 Pomoč vsakda potrebuje — 19.00 Olimpijske igre 1964 v Innsbrucku — 20.15 Opera.

Četrtek, 28. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Ura pesmi — 15.45 Korški avtorji — 16.00 Jazz — 17.00 Popoldanski koncert — 18.05 Ljudske pesmi — 18.35 Oddaja za mladino — 19.15 Lord Sanderson — 19.20 Popevke — 20.15 Ljudski svetniki iz Stajerske in Korške — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 29. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Knjige za darilo — 8.30 Glasba Franca Liszta — 14.55 Posebej za vas — 15.15 Komorna glasba — 16.00 Operni koncert — 17.00 Koncert pri kavi — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Biseri lepote — 20.15 „Dunajski november“ — 21.00 Zbarovski koncert.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 00.00.

Dnevne oddaje: 5.30 Dobro jutro — 6.10 Z glasbo v dan — 6.50 Pestro mešano — 7.10 Pestro mešano — 7.20 Jutranja glasba — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Pestro mešano — 14.50 Objave — 17.10 Kulturne vesti — 17.30 Reporter na poli — 18.00 Dobro razpoloženi — 19.00 Za otroke — 19.10 Pestro mešano — 19.20 Kaj slišite danes zvečer — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Pogled v svet.

Sobota, 23. 11.: 8.20 Veseli konec tedna — 9.20 Prosimo, prav prijazno — 9.45 Ti in žival — 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ljudstvo in domovina — 13.20 Odmev iz Avstrije — 13.55 Agrarna politika — 14.00 Koncert — 15.15 Cafe Austria — 16.00 Za delavna ženo — 16.30 Popevke — 17.10 Iz parlamenta — 18.00 Vsaka stvar ima dve strani — 19.10 Oddaja zveznega kanclerja — 20.15 Avstrijska Mil-parada — 21.45 Šport.

Nedelja, 24. 11.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Operni koncert — 10.15 Zabavna oddaja — 11.00 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 15.00 Ljudstvo in domovina — 15.40 Ljudska glasba — 16.00 Zabavna glasba — 18.00 Veliki in mali orkester radia Dunaj — 18.25 Nazaj v šolsko klopo — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nedeljski večer — 20.30 Lepi glasovi, lepe višje.

Ponedeljek, 25. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske višje — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.15 Moderni roman — 17.30 Oddaja za žene — 18.00 Popevke — 19.15 Lord Sanderson — 19.30 „Kavalir z rožo“, opera.

Torek, 26. 11.: 8.20 Da, to je moja melodija — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske višje — 13.20 Teden dni svetovnih narodnih — 13.30 Znanj orkestri — 14.35 Govorica srca — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Glasba Williija Leitnerja — 16.30 Zivljenje se začne pri šestdesetih — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Popevke — 19.30 Ljudske pesmi — 20.00 Pobjeg v operetno srečo — 21.30 Lahko govorimo o tem.

Sreda, 27. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 10.40 Balade in romance — 11.00 Ljudske pesmi — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 V duru in molu — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Od plošče do plošče — 19.30 Halal Teenagerji! — 20.15 Vseh devet — 21.40 Popravi, kar drugi zagrešijo.

Četrtek, 28. 11.: 8.10 Z veselje igrati — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.15 Šolska oddaja — 11.00 Ljudske pesmi in plesi — 13.30 Orkestrski koncert — 14.10 nani orkestri — 14.35 Romance in slike — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Dela vavrijskih komponistov — 14.10 Znanj orkestri — 14.35 Romance in slike — 15.00 Sanderson — 19.30 Koncert iz kazina v Knokke, Belgija — 21.00 Obraz sveta.

Petek, 29. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Ljudske pesmi — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Šolska oddaja — 15.30 Godala in ritmu — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Popevke — 19.30 Slušna igra — 21.30 Trelje znamenje.

Slovenske oddaje

Sobota, 23. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

Nedelja, 24. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 25. 11.: 14.15 Poročila, objave, pregled sporeda. Zena in dom. 10 minut za športnike — 18.00 Za našo vas.

Torek, 26. 11.: 14.15 Poročila, objave. Ura glasbe. Okno v svet.

Sreda, 27. 11.: 14.15 Poročila, objave. Kar želite zaigrati.

Četrtek, 28. 11.: 14.15 Poročila, objave. Od Peca do Dobruče. (Koroški zbori in ansambli)

Petek, 29. 11.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in vasi. Kaj veseli bi ne peli...

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.14, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 212,4 — 202 m UKV frekvence 96,5 — 92,9 — 94,1 — 88,5 — 97,9 MHz

Dnevne oddaje: 4.00 Dobro jutro — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Oddaja za voznike in polničke malarnih vozil — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Domači napeti za prijetno opoldne — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 23. 11.: 6.10 Napotki za turiste — 8.05 Vedre melodije za konec tedna — 9.25 Mladina poje — 10.15 Kar po domače... — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Srbske narodne pesmi in kola — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Pred mikrofonom so naši amaterji — 17.35 Pesmi in plesi narodov Jugoslavije — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Recital znamenitih pevcev — 18.45 Novo v znanosti — 20.00 Posnetki javne narodne zabavne matinee — 21.00 Sobotni ples.

Nedelja, 24. 11.: 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.33 Skladbe za mladino — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tvariši... — 10.30 Zabavna glasbena matinea RTV Ljubljana — 12.05 Voščila — 15.05 Ruska glasba — 16.00 Humoreska tedna — 16.20 Naš glasbeni avtomat — 18.25 Glasba iz znamenitih oper — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Ob 50-letnici rojstva skladatelja Benjamina Britna.

Ponedeljek, 25. 11.: 8.05 Za instrumentalne soliste — 8.35 Slovenske narodne pesmi — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Sestanek z orkestrom Perez Prado — 10.55 Zabavni orkester Percy Faith — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 „Veseli hribovci“ — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.45 5 knjižniška trga — 17.05 Glasbena križanka — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Zvočni mozaik — 20.00 Koncert simoničnega orkestra sarajevske filharmonije.

Torek, 26. 11.: 8.05 Narodne in domače višje — 8.30 Veliki zabavni orkestri — 9.25 Uvertura in arije iz Mozartovih oper — 10.15 Popevke in godala — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Instrumentalni ansambel Srečko Džadžila — 12.40 Lepe melodije — 14.35 Narodne pesmi iz raznih pokrajin Slovenije — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V tvek nasvidenje — 17.05 Koncert po željah — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 18.45 Na mednarodnih križpoljih — 20.00 Zbor jugoslovanske armade — 20.20 Radijska igra — 21.20 Srečnadi večer.

Sreda, 27. 11.: 8.05 Opera in balet — 8.55 Pisani svet pravljic in zgodb — 9.25 Glasba ob delu — 10.15 Ljudski zvoki s švicarskih planin — 10.45 Clovek in zdravje — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Slovenske narodne ob spremljavi harmonike pojeta Janez Jeršinec in Arnold Arčon — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Od Triglava do Ohrida — 12.35 Pozdravi za Dan republike — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Komorni orkester RTV Ljubljana — 17.05 Friderik Chopin, skladatelj — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 18.10 Jugoslovanske partizanske pesmi — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Claude Debussy v dveh komornih zasedbah.

Četrtek, 28. 11.: 8.05 Jutranji divertimanlo — 9.25 Veneč melodijski za 29. november — 10.15 Pihalne godbe za Dan republike — 12.05 Zabavna glasba — 12.25 Trio Slavka Avenika, pojeta Danica Filipič in France Koren — 12.40 Lepe melodije — 13.30 Glasbeni sejem — 14.35 Voščila — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Majhni zabavni ansambli — 17.15 Turistična oddaja — 18.02 Domači napeti — 18.40 Med delom in učenjem — 20.00 Orkester RTV Ljubljana z novim sporedom jugoslovanskih skladateljev — 20.30 Zgodovina in sedanjost — 21.00 Koncertni plesi — 21.20 Jugoslovanske popevke.

Petek, 29. 11.: 7.15 Delovni kolektivni delavnim ljudem — 8.00 Veseli tobogan — 9.00 Poročila — 9.05 Zabavna glasba — 10.00 Z melodijami po Sloveniji — 11.00 Iz jugoslovanske simfonične glasbe — 12.05 Ob vsehrih zvokih — 12.35 Z domačimi ansambli v ritmu polke in valčka — 13.30 Lepe melodije igrajo veliki zabavni orkestri — 16.00 Mala instrumentov, veliko glasbe — 16.15 Tri dni v Opatiji — 17.25 Pisana palela — 18.00 Žive vezi — 19.05 Zvočne razglednice za praznik — 20.00 „Don Kihot“, opera.

TELEVIZIJA

Sobota, 23. 11.: 15.00 Za otroke od 11 let: Med cirkuško kupolo in manežo — 15.30 Za družino — 16.30 Knjige za mladino — 18.30 Poročila — 18.33 Kaj vidimo novega — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 „Spremenljivo vreme“, igra — 21.20 Skandinavski plošča — 22.20 Poročila.

Nedelja, 24. 11.: 17.00 Za otroke od 11 let: Alipa, ribič iz Koloto — 17.30 Svet mladine — 18.00 Za otroke — 19.00 Sedem dni svetovnih dogajanj — 19.20 Zanimalo vas bo — 20.00 Poročila — 20.15 Ljubzenska komedija — 21.35 Majhne dragocenosti glasbe — 21.55 Poročila.

Ponedeljek, 25. 11.: 18.30 Poročila — 19.00 Tip-revija — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 To je višek — 21.00 Šport — 22.00 Poročila.

Torek, 26. 11.: 18.30 Poročila — 19.00 Pasja straža — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Theo Lingen predstavlja — 19.55 Čas v sliki — 20.05 Kratki film — 20.15 Enaindvajset — 21.00 Film.

Sreda, 27. 11.: 17.00 Kdo dela z nami? — 17.30 Otroci iz Bullerbūla — 18.30 Poročila — 18.33 Ekspedicija v neznano — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Kaj menite vi? — 21.00 Iz znanih operet — 22.30 Tri leta polno capljenje v Avstriji.

Četrtek, 28. 11.: 11.00 Šolska televizija — 12.00 Indijske kulture — 18.30 Poročila — 18.33 Film o psih — 19.00 Tip-revija — 19.25 Zabeleženo za vas — 19.30 Poročila — 19.45 Čas v sliki — 20.15 Zabavna oddaja — 21.00 Čakanje na Gadol.

Petek, 29. 11.: 18.30 Poročila — 18.33 Vožnja banan — 19.00 Tip-revija — 19.30 Poročila — 19.40 Oknar — 19.45 Čas v sliki — 20.00 Kratki film — 20.15 Prenos iz Löwingerjevega gledališča — 22.10 Poročila.